

Zavičajna zbirka Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli

Demanuele, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:417030>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2020. / 2021.

Petra Demanuele
Zavičajna zbirka *Histrice* Sveučilišne knjižnice u Puli
Diplomski rad

Mentorica: dr.sc. Ivana Hebrang Grgić, izv.prof.

Zagreb, srpanj 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Zahvaljujem svojoj mentorici dr.sc. Ivani Hebrang Grgić, kolegicama i kolegama knjižničarima iz Sveučilišne knjižnice u Puli, a posebno mojoj obitelji bez čije potpore danas ne bih bila tu gdje jesam.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Povijesni pregled Sveučilišne knjižnice u Puli	3
2.1 Povijest Knjižnice i knjižničkog fonda (1949. – 1994.).....	3
2.2 Djelatnost knjižnice	6
2.3. Knjižnični fond, zbirke, spomen-sobe i ostavštine.....	8
2.4. Sveučilišna knjižnica nakon 1994. godine	10
3. Zavičajne zbirke.....	12
3.1. Definicija zavičajne zbirke	12
3.2. Određivanje teritorijalnog opsega zavičajne zbirke	14
3.2.1. Sadržaj knjižnične građe zavičajne zbirke	15
3.2.2. Vrste knjižnične građe zavičajne zbirke	15
3.3. Digitalizacija zavičajne građe.....	16
4. Zavičajna zbirka Histrica	18
4.1. Struktura Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli	19
4.2. Intervju s višom knjižničarkom Sveučilišne knjižnice u Puli.....	21
5. Zavičajna zbirka Histrica Sveučilišne knjižnice s aspekta analize njezinog fonda	27
5.1. Analiza aktivnosti poslovanja usmjerenih prema Zavičajnoj zbirci Histrica	27
5.2. Digitalizacija starih novina u sklopu Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli.....	33
5.3. Mjerila u odabiru obuhvaćene projektne građe	34
5.4. Metode pri skeniranju odabrane novinske građe	35
5.5. Način pregledavanja i uvjeti korištenja digitalizirane građe	35
5.6. Zaključno tumačenje i osvrt na provedene analize.....	36
6. Zaključak.....	38
7. Literatura	39
Internetski izvori	40
Popis slika	42
Popis tablica	42
Popis grafikona.....	42
Sažetak	44
Summary	45

1. Uvod

U posljednje se vrijeme u različitim oblicima medija sve više aktualizira važnost očuvanja kulturne baštine. Doprinos većoj popularizaciji iste, zasigurno može biti pripisana različitim medijskim istupima kulturnih društava te aktivnim angažmanom institucija koje su u većoj mjeri senzibilizirale javnost u očuvanju naslijeđa, kako fizičkih artefakata tako i nematerijalnih atributa.

Ulaskom Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije koje je uslijedilo 1. srpnja 2013. godine, također je u određenom smislu pridonijelo i većoj valorizaciji, odnosno promicanju različitih aspekata kulture koja između ostalog u preambuli Ugovora o Europskoj uniji (UEU), i to konkretno u njezinom 3. članku, ističe važnost kulturne baštine i jezične raznolikosti koja *per se* predstavlja i glavnu nit vodilju ka očuvanju i unapređenju kulturnog naslijeđa kako Europe tako i pojedine države, odnosno regije.

Sam cilj i svrha istraživanja vežu se uz promicanje očuvanja zavičajne zbirke koje su od izuzetne važnosti, prvenstveno zbog očuvanja identiteta lokalne zajednice što se osvjedočuju u osjećaju pripadnosti unutar određene geografske, povijesne te kulturološke sredine. Slijedom navedenog, razlog odabira naslova predmetnog rada „Zavičajna zbirka Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli“, odabran je prvenstveno činjenicom što naziv istarskog poluotoka, odnosno Istre, potječe upravo od Histra, njezinih željezno dobnim stanovnicima tijekom 12. st. pr. Kr. te što je veći dio predmetne građe pisan na talijanskome jeziku. Ta se dvojezičnost na istarskom poluotoku neprestano njegovala i kao takva sačuvana je do danas. Budući da je predmet istraživanja ovog rada povezanost građana grada Pule, odnosno Istarske županije oko Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli, tako određeni predmet istraživanja postavlja osnovu za postavljanje temeljne pretpostavke rada:

Interes korisnika za Zavičajnom zbirkom Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli, posljedično je popraćeno aktivnostima knjižnice pri nabavi takve vrste knjižnične građe.

Što se same strukture rada tiče, rad je koncipiran na način da postepeno nakon uvodnog dijela, kroz povijesni pregled Sveučilišne knjižnice u Puli, kao opće znanstvene knjižnice istaknutog regionalnog značaja te istaknutim položajem među knjižnicama u Istri, čitatelja uvodi ka trećem dijelu u kojem je stavljen naglasak na pojam zavičajne zbirke, odnosno njezine definicije koja se preslikava kroz njezinu građu te izrazito bitnom elementu digitalizacije, što doprinosi njenom trajnom očuvanju. Četvrti dio rada prikazuje pozadinu

same zbirke *Histica*, odnosno reprezentativnih izdanja koja sadrži djela o Istri do 1945. godine, odnosno nakon 1947. godine što je kronološki vrlo značajno zbog jezika kojim je zbirka pisana, odnosno povijesnog razvoja na istarskome poluotoku. U petom dijelu pozornost je posvećena istraživačkom, odnosno empirijskom segmentu rada gdje na temelju provedene analize putem korištenih metoda analize, sinteze, intervjua, indukcije i dedukcije te deskripcije iznesene su sve relevantne spoznaje.

Zaključak predstavlja šesti, posljednji dio rada. U njemu je iznijeta završna misao o istraženju problematici koja predstavlja i stručni doprinos ovoj temi.

2. Povijesni pregled Sveučilišne knjižnice u Puli

2.1 Povijest Knjižnice i knjižničkog fonda (1949. – 1994.)

Sveučilišna knjižnica u Puli izrazito bogate povijesti, osnovana je dekretom Općine Pula iz 1949. godine pod nazivom Naučna biblioteka što je zapravo uslijedilo u vrijeme otvaranja relativno sličnih institucija u Hrvatskoj. U tom se vremenskom razdoblju grad nalazio u izrazito teškim povijesnim, društvenim i gospodarskim okolnostima koje su vladale po završetku Drugog svjetskog rata. Osnivanjem Naučne biblioteke, Pula je u to vrijeme brojila svega 19 000 stanovnika, a velika većina njih doselila je u grad na samome kraju 1940-ih godina.

Gledano s kulturnog i obrazovnog stajališta, važnost same knjižnice ne samo za Pulu i Istru, moguće je prepoznati imajući u vidu da je riječ o najstarijoj javnoj knjižnici u Istri. Veći broj knjiga na hrvatskome je jeziku čiji je fond obogaćen preuzimanjem pokrajinske knjižnice Istre. Ta je knjižnica osnovana 1930. godine u Puli. Bio je to spoj triju većih knjižnica: knjižnice bivšega Pokrajinskog odbora *Biblioteca provinciale dell'Istria*, knjižnice Istarskog društva za arheologiju i domovinsku povijest *Società istriana di archeologia e storia patria* i pulske Gradske knjižnice *Biblioteca civica*.

Sredinom 1950-ih godina prošloga stoljeća, knjižnični se fond postepeno povećava te Knjižnica broji gotovo 50.000 svezaka knjiga i otprilike 20.000 neobrađenih knjiga pristiglih iz različitih ustanova u Istri, među kojima je veliki broj građe pristigao iz knjižnica bivših talijanskih srednjih škola, odnosno pojedinih crkvenih ustanova iz kojih je država u poslijeratnom razdoblju zaplijenila imovinu (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

Razvojem obrazovnog sustava koji je uslijedio početkom 1960-ih godina, odrazilo se i osnivanjem dviju visokoškolskih ustanova - Viša ekonomska škola (osnovana 1960. g.) i Pedagoška akademija (osnovana 1961. g.), što je doprinijelo korištenju Knjižnice u puno većem opsegu. Knjižnicu su koristili i nastavnici i studenti.

Učestalim pristizanjem nove knjižnične građe iz različitih ustanova u Istri, u značajnoj se mjeri povećalo opterećenje zidova i podova Knjižnice koja se od 1930. do 1968. godine nalazila u zgradi bivše njemačke državne gimnazije (Slika 1.). Danas je to sjedište Arheološkog muzeja Istre), što je posljedično dovelo od 1961. do 1964. godine iz sigurnosnih razloga, i do njezinog zatvaranja za sve korisnike.

Slika 1. Zgrada njemačke Državne gimnazije. Od njezinog osnivanja pa do 1968. g. tu je bila smještena Naučna biblioteka.

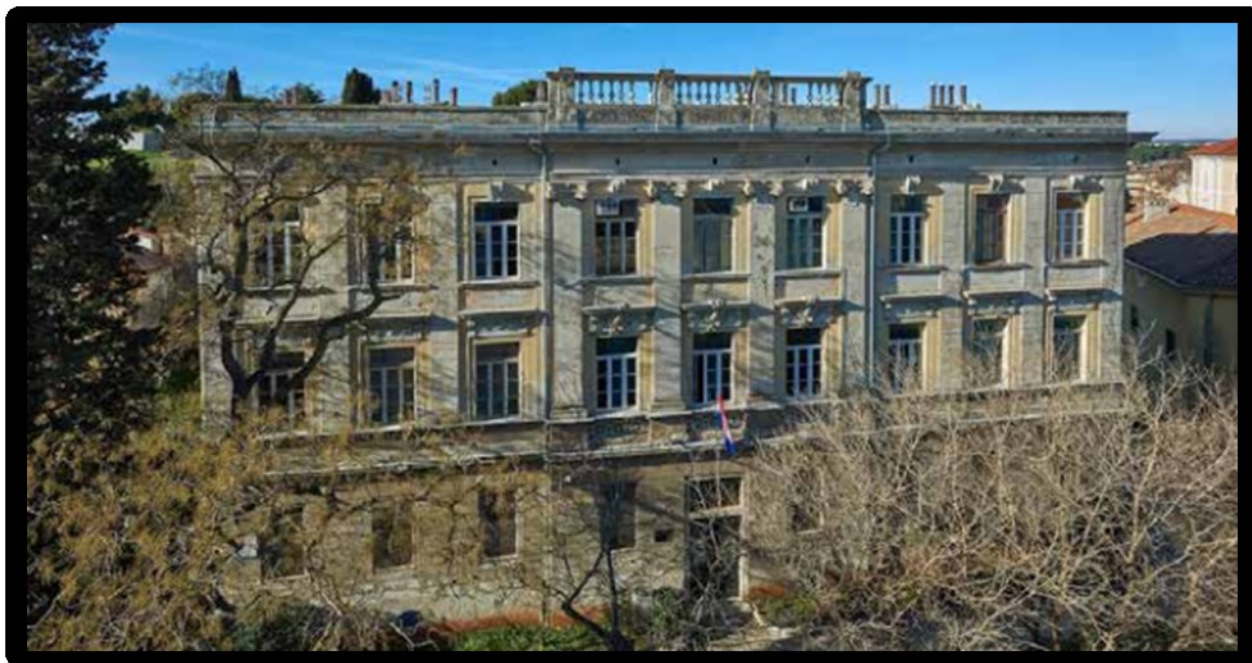
Izvor: Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: 70 godina u službi znanosti, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine (1949. - 2019.), Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica., str. 13., [https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020\(1\).pdf](https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020(1).pdf), 23.2.2021.

Novonastale okolnosti primorale su pronalazak nove lokacije Knjižnice koja je privremeno preseljena u susjednu zgradu, odnosno u bivšu školsku sportsku dvoranu, čime je knjižnički fond ponovno bio na raspolaganju svim korisnicima i to do 1968. godine kada je ista u konačnici preseljena na svoju današnju zvaničnu lokaciju koja se nalazi u blizini Malog rimskog kazališta nadomak Mletačkoj utvrđi, široj javnosti poznatoj kao pulski Kaštel (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

Izrazito značajna godina u radu same knjižnice jest 1977. godina, prvenstveno zbog donesenog Zakona o informatičkoj djelatnosti, što će doprinijeti i modernizaciji rada poslovanja čija je realizacija 1980. godine okrunjena izrađenim jedinstvenim Bibliotečno-informacijskom sistemu (BIS) Hrvatske. Temeljem predmetnog koncepta, tadašnji Zavod za ekonomiku iz Pule (današnja regionalna Gospodarska komora), sastavio je program izgradnje Bibliotečno-informacijskog centra (BIC) za Istru. Sjedište mu je bilo u samoj Naučnoj biblioteci u Puli. Program je predviđao funkcionalno povezivanje knjižnica u Istri te osnivanje razvojne i matične službe u Naučnoj biblioteci u Puli. O važnosti implementacije BIS-a na području Istarske županije, navedeno je u članku lokalnih novina Glasa Istre *Povezivanje sa Sveučilištem u Rijeci korak je u ostvarivanju našeg udjela u strukturi BIS-a, radi protočnosti*

informacija i korištenja u znanstvenom radu. Predmetna je vijest također prenesena u arhivi službe Naučne biblioteke u Puli iz 1982. godine, gdje se također navodi vijest o novoj usklađenosti organizacije rada s BIS-om. Središnja uloga u BIS-u odnosi se na općine i subregije koje će u većoj mjeri doći do izražaja putem publiciranja i distribuiranja specijalnih popisa građe i bibliografija, odnosno izradom centralnih kataloga za gradove i općine (Načinović, 1980.).

Slika 2. Zgrada Naučne biblioteke u Puli nakon njezinog preseljenja 1968. godine.

Izvor: Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: 70 godina u službi znanosti, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine (1949. - 2019.), Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica., str. 14., [https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020\(1\).pdf](https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020(1).pdf)., pristupljeno 23.2.2021.

Od 1988. do 1992. godine, Sveučilišna je knjižnica bila uključena u Sistem znanstvenih i tehnoloških informacija (SZTI) Hrvatske. Sudjelovala je u izradi Centralnog kataloga, pretraživane su strane baze podataka, elektroničkom poštom naručivale su se knjige za međuknjižničnu posudbu, a gradske knjižnice s područja Istre telefaksom su naručivale posudbu od tadašnje Naučne knjižnice u Puli. Putem predmetnog je sustava knjižnica bila i na informacijskom servisu Dijalog (današnji Thomson Reuters). Lokalne su novine u velikoj mjeri doprinijele popularizaciji mogućnosti usmjerenih u pretraživanju prvenstveno poslovnih podataka, poput proizvođača elektronskih sklopova kojih je u tom trenutku u svijetu bilo ukupno 602. (Frančić, 2016.).

Razvojem naprednih tehnologija početkom 1990-ih godina, odrazile su se pozitivnim impulsom i na Hrvatsku akademsku i istraživačku mrežu (eng. CARNET – Croatian

Academic and Research Network), što je korisnicima omogućilo besplatno pretraživanje interneta (izbrojala sam ukupno 9 računala), a samim time i u velikoj mjeri bolju mrežnu podršku same Knjižnice (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

2.2 Djelatnost knjižnice

Zakonom o arhivskom gradivu i arhivama (NN 105/1997) definirana je djelatnost Knjižnice koja između ostalog obuhvaća zaštita i uvjeti korištenja, čuvanje, uporaba i obrada arhivskoga gradiva, javna arhivska služba, te nadležnosti i zadaće arhiva (ovdje se misli na Zakon iz 1997., članak 6.) Knjižnična djelatnost obuhvaća osobito:

- *nabavu knjižnične građe,*
- *stručnu obradu, čuvanje i zaštitu knjižnične građe, te provođenje mjere zaštite knjižnične građe koja je kulturno dobro,*
- *izradu biltena, kataloga, bibliografija i drugih informacijskih pomagala,*
- *sudjelovanje u izradi skupnih kataloga i baza podataka,*
- *omogućavanje pristupačnosti knjižnične građe i informacija korisnicima prema njihovim potrebama i zahtjevima,*
- *osiguravanje korištenja i posudbe knjižnične građe, te protok informacija,*
- *poticanje i pomoć korisnicima pri izboru i korištenju knjižnične građe, informacijskih pomagala i izvora, te*
- *vođenje dokumentacije o građi i korisnicima*
(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/1997_10_105_1616.html)

Njezina se značajna funkcija također sastoji u prikupljanju te osiguravanju dostupne knjižnične građe koja je prijeko potrebna kako visokoškolskoj nastavi, tako i znanstvenoistraživačkom radu na Sveučilištu.

Cjelovita građa predmetom je sadržajne i formalne obrade i klasifikacije koja se temelji na najvišim nacionalnim i međunarodnim knjižničnim standardima. Takav je proces neophodan, odnosno od iznimne je važnosti s obzirom na to da se putem sadržajne obrade označavaju ključne riječi, sažeci te različiti oblici kazala, dok je formalna obrada neophodna s aspekta katalogizacije i inventarizacije knjižnične građe. Navedene su obrade u potpunosti integrirane s CROLIST-om, integriranim knjižnično informacijski softverom nastalim u suradnji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i tvrtke UNIBIS d.o.o. (Petrić, 2009.).

Knjižnični se fond neprekidno povećava i trenutno broji 337.114 jedinica. Glavnina fonda pristiže obveznim primjerkom, koji se u suštini sastoji od različitih publikacija koje pristižu

putem Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, dok se manji kontingent fonda priskrbljuje kupnjom te darovnim oblikom. Važnost pohrane obveznog primjerka definirana je Zakonom, a u standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj iz 1999. godine (prvenstveno člankom 6., 25. i 28), odnosno člankom 37. i 38. Zakona o knjižnicama iz 1997. godine (NN 105/1997), istaknuta je važnost pohrane. Predmetnim Zakonom, svaka pravna ili fizička osoba koja izdaje ili proizvodi tiskovnu građu definiranu člankom 38., namijenjenu javnosti, „dužna je od te građe besplatno i o svom trošku, a najkasnije u roku od 30 dana po završetku tiskanja, umnažanja ili proizvodnje, dostaviti Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu osam obveznih primjeraka, od kojih Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu zadržava dva, a po jedan primjerak dostavlja sveučilišnim knjižnicama u Splitu, Rijeci, Puli i Osijeku, kao i u Mostaru te općeznanstvenim knjižnicama u Dubrovniku i Zadru“. Novim Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19, 98/19), odnosno člankom 38., definiranja je svrha prikupljanja obveznog primjerka, koja se u suštini nadovezuje na članak 3. u kojem se naglašava razlog pohrane i zaštite obveznog primjerka te podrazumijeva stvaranje nacionalne zbirke knjižnične građe. U članku 1. Pravilnika o obveznom primjerku (NN 66/2020) uređuje se obvezni primjerak u svim analognim i digitalnim pojavnostima, način korištenja obveznog primjerka, obveze depozitnih knjižnica i knjižnica u sustavu obveznog primjerka, broj primjeraka i vrsta građe po pojedinim ovlaštenicima, način dostave obveznog primjerka, obveze i odgovornost nakladnika i tiskara kao i način dostave, formati i uvjeti pristupa, korištenja i zaštite online građe. Prema riječima Golubović, „Obvezni primjerak¹ obuhvaća publikacije koje nakladnici u Republici Hrvatskoj dostavljaju besplatno i o svom trošku Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i drugim depozitnim knjižnicama radi pohrane i zaštite te stvaranja nacionalne zbirke knjižnične građe. Prema Zakonu knjižnična građa obuhvaća svaki jezični, slikovni i zvučni dokument u analognom ili digitalnom obliku informacijskog, umjetničkog, obrazovnog, znanstvenog ili stručnog sadržaja, proizveden u više primjeraka i namijenjen javnosti“. (Golubović, V. 2020.) Izuzetno kvalitetnom suradnjom te umreženošću s ostalim knjižnicama na području Hrvatske te s inozemstvom, uspostavljena je i značajna razmjena knjižničkog fonda što doprinosi još većoj raznolikosti njezinog fonda.

S obzirom da određena knjižnična građa nije predmetom korištenja izvan ustanove, korisnicima su na raspolaganju 2 čitaonice s ukupno 62 mjesta (obilaskom je uočeno da mala čitaonica ima 12 mjesta, velika čitaonica 50 mjesta). Sam izgled te interijer knjižnice zadržao

---

¹ Obvezni primjerak. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17, 356(2020).

je svoj starinski šarm, u kojem je također izloženo oko dvadeset slika, poklon pulskih umjetnika, članova Hrvatskog društva likovnih umjetnika Istre (HDLU), što zapravo upotpunjuje izrazito dragocjen veliki zidni prikaz povijesti Pule, koji je 1990. godine uz suradnju s međunarodnom slikarskom grupom Vaisseau iz Geneve, izradila Gradska likovna radionica iz Pule (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

Temeljne zadaće Knjižnice usmjerene su prema aktivnostima oko trajne zaštite spomeničkog fonda, što je značajno unaprijeđeno početkom 1995. godine, nabavkom najnužnijih strojeva i zapošljavanjem. Zahvaljujući financijskoj potpori Grada Pule, Istarske županije te Ministarstva kulture, u velikoj se mjeri očuvao izrazito bogati fond Mornaričke knjižnice te ostalih knjižnica i ustanova na području Istarske županije.

2.3. Knjižnični fond, zbirke, spomen-sobe i ostavštine

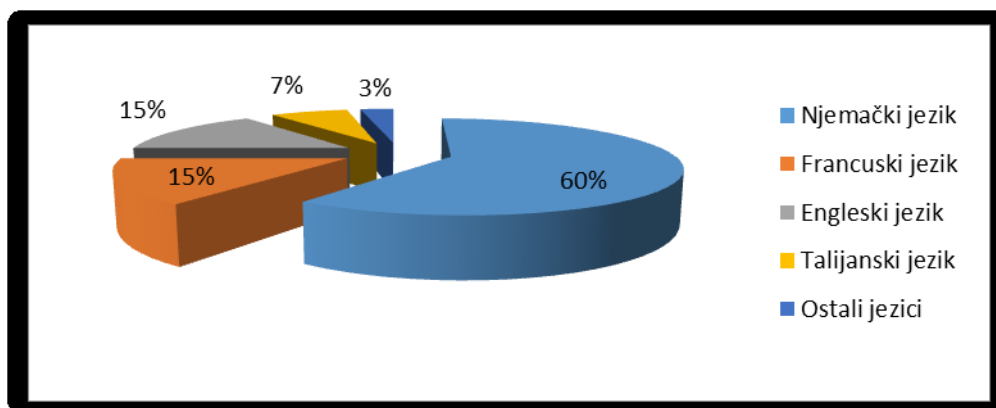
Knjižnični fond sastavljen je od triju fondova: prvi čini Pokrajinska knjižnica Istre *Biblioteca provinciale dell'Istria*, drugi fond, stari je fond pulske Mornaričke knjižnice *K. u. k. Marine-Bibliothek* te treći novi fond koji je pristigao u knjižnicu od 1949. do danas. Posebne zbirke također su dijelom fonda.

Prema riječima Barbić-Domazet, knjižnica (s ograncima) broji 371 391 svezaka knjiga, časopisa je 7788 naslova te 2042 naslova novina. Većina fonda na hrvatskome je jeziku, a ima i otprilike 50 000 svezaka djela na talijanskome, oko 14 000 svezaka djela na njemačkome (svesci periodike broje 3615) i manji broj knjiga na latinskom, engleskom i drugim jezicima. U Zbirci starih knjiga i rukopisa te u Mornaričkoj knjižnici, smještene su inkunabule i stare knjige od 16. do 19. stoljeća. U knjižnici brojimo četiri inkunabule, svezaka knjiga iz 16. st. ima 155, 49 svezaka iz 17. st. i otprilike 300 svezaka koji datiraju iz 18. stoljeća.

U nastavku slijedi opis spomenutih fondova i zbirki knjižnice. Posebno prepoznatljiva na području Hrvatske i izvan naše zemlje po zavičajnoj je zbirci *Histrica* i Mornaričkoj knjižnici (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

Mornarička knjižnica (K. u. k. Marine-Bibliothek) u Republici Hrvatskoj registrirani je spomenik kulture. Broji 6757 naslova u 20 371 svezaka. Radi se isključivo o znanstvenim i stručnim publikacijama znanstvenih društava i ustanova iz gotovo cijelog svijeta koje su objavljene do 1918. godine. Sadržajno čine pregled publikacija o pomorstvu.

Grafikon 1. Postotni prikaz zastupljenosti knjižničnog fonda Mornaričke knjižnice po jezicima.

Izvor: Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: 70 godina u službi znanosti, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine (1949. - 2019.), Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica., [https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020\(1\).pdf](https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020(1).pdf), pristupljeno 25.2.2021.

Iz prikazanog je grafikona vidljivo da je knjižnični fond Mornaričke knjižnice u najvišoj mjeri zastupljen fondom na njemačkom jeziku 60%. S obzorom da je Pula za austrougarsku mornaricu *K.u.k. Marine* predstavljala glavnu ratnu luku sve do 1918. godine što je posljedično doprinijelo i u postotnom rastu knjižnične građe na germanskom jeziku.

S obzirom da je Pula za austrougarsku Mornaricu *K. u. k. Marine* predstavljala glavnu ratnu luku sve do 1918. godine što je posljedično doprinijelo i u postotnom rastu knjižnične građe na germanskom jeziku, 15% na francuskom i engleskom jeziku, zatim 7% na talijanskom, dokle preostalih 3% zastupljeno je na ostalim jezicima (danskom, švedskom, portugalskom, latinskom, španjolskom, ruskom, mađarskom i dr.; na hrvatskome jeziku desetak je svezaka).

Zbirku starih i rijetkih knjiga i rukopisa čini dvjestotinjak svezaka knjiga (tu ubrajamo inkunabule, knjige iz 16. i 17. stoljeća, Croaticu objavljenu do 1850. godine, rijetke knjige iz kasnijeg razdoblja, kao i rukopise i korespondenciju značajnih Istrana iz 19. stoljeća: *Pietro Kandler, Carlo De Franceschi, Tomaso Luciani, Pietro Stancovich, Giovanni Dalla Zonca*. U Italiji su uglavnom objavljene one najstarije knjige na talijanskom i latinskom jeziku, a manjim dijelom na području Francuske, Švicarske i Njemačke (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

Glazbena zbirka sadrži otprilike 1400 svezaka notnih publikacija. Fonoteka broji više od 2500 zvučnih zapisa, uglavnom klasične glazbe (glazbene kazete, LP-ovi i CD-ovi) i referentne publikacije (rječnike, leksikone i glazbene enciklopedije). Utemeljena je 1996. godine. Važno je istaknuti da od 1959. godine gramofonske ploče i notni zapisi pristižu obveznim primjerkom. Glavna zadaća zbirke jest prikupljanje, pohrana i davanje na korištenje rukopisa, publikacija i audio zapisa istaknutih glazbenika, među kojima mogu se izdvojiti: *Antonio Smareglia, Matko Brajša, Ivan Matetetić Ronjgov, Đeni Dekleva Radaković, Matko Brajša – Rašan* i drugi.

Grafičku zbirku čine izvorna umjetnička djela i slikovno-dokumentarna građa. Zbirka sadrži pojedinačne grafičke listove, akvarele, različite slike i crteže te grafičke mape likovnih umjetnika iz Istre.

Zbirka zemljopisnih karata i atlasa podijeljena je na suvremenu kartografsku produkciju i na stariju kartografsku građu. U svojoj cijelosti objedinjuje 821 jedinicu građe iz koje osobitu vrijednost predstavljaju tri izolara, odnosno knjige s kartografskim prikazima otoka i priobalja.

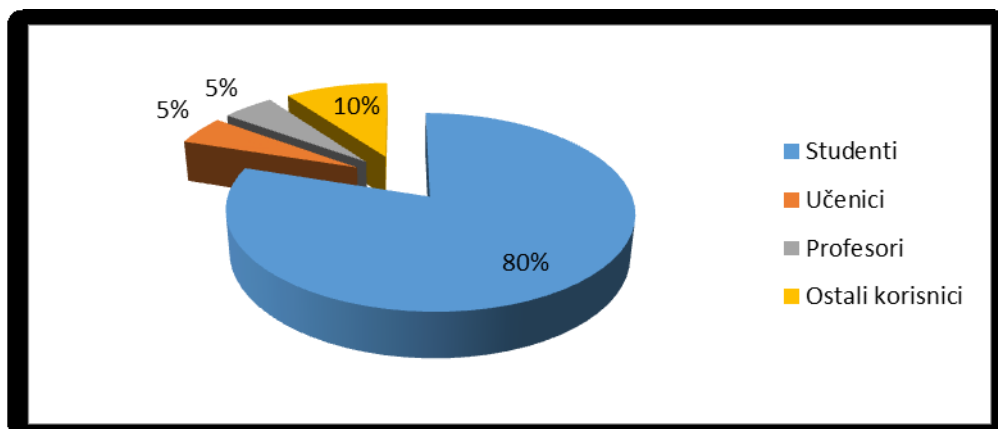
2.4. Sveučilišna knjižnica nakon 1994. godine

Godine 1979. Sveučilišna knjižnica udružena je Sveučilištu u Rijeci, a 1994., na temelju Zakona o visokim učilištima. Tim činom, Sveučilište postaje njezinim vlasnikom i osnivačem. U skladu s time, 1995. dodijeljen joj je sadašnji naziv. Do 2006. godine bila je središnja knjižnica ustanove Sveučilišta u Rijeci s djelovanjem u Puli. U tom razdoblju Knjižnici su pristizale doktorske dizertacije i magistarski radovi obranjeni na tom sveučilištu.

Nakon 2006. godine Sveučilišna knjižnica djeluje u sastavu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Takvim načinom rada postaje velikom potporom ne samo nastavnom, već i znanstvenom te stručnom radu ove najveće visokoobrazovne institucije u Istri.

Oko 7000 svezaka knjiga i periodike godišnje pristiže u Knjižnicu. Od toga otprilike 76% obveznim primjerkom, darovanjem 15%, a tek 9% kupnjom.

Grafikon 2. Struktura upisanih članova Sveučilišne knjižnice u Puli

Izvor: Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: 70 godina u službi znanosti, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine (1949. - 2019.), Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica., [https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020\(1\).pdf](https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020(1).pdf), pristupljeno 25.2.2021.

Iz prikazanog grafikona vidljivo jest da od 1800 upisanih članova, u najvećim su postotku zastupljeni studenti (80%), zatim 5% je učenika i profesora, odnosno 10% čine ostali korisnici Knjižnice.

Godine 2010. Knjižnica uspostavlja suradnju s Udrugom Sa(n)jam knjige u Istri. Stvara se i program Sanjam knjige u knjižnici. Tim činom knjižničarski je program prisutan od osnutka Sajma te je tako postao integralni dio pulskog Sajma knjiga.

Tijekom godina unaprijeđeni su različiti programi što se posljedično odrazilo i na sve većoj popularizaciji knjižne baštine, a samim time i na edukaciju učenika i studenata (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

3. Zavičajne zbirke

Različitim postupcima prikupljanja, obradom te klasifikacijom određene građe koja je u svojoj suštini specifična za određeno područje, izravno se doprinosi nastanku zavičajnih zbirki. Iste su s povijesnog i kulturološkog aspekta iznimno značajne, prvenstveno što se na temelju jednog takvoga pristupa, omogućuje njihova dostupnost namijenjena jednoj širokoj kategoriji potencijalnih korisnika, bilo da se radi o korisnicima koji žive na području i koji u slobodno vrijeme putem raspoložive građe koji putem raspoložive građe može u većoj mjeri upoznati vlastiti kraj, bilo da se radi o korisnicima koji žive na području i koji u slobodno vrijeme putem raspoložive građe mogu također raspolagati značajnim temeljem u provedbi različitih istraživanja. Praksa u svijetu jest da se zavičajne zbirke najčešće temelje pri narodnim knjižnicama.

1884. godine u Newcastleu (Engleska) utemeljena je prva zavičajna zbirka, a do 1897. godine već su sve značajnije narodne knjižnice u Engleskoj imale zavičajne zbirke (Mesić i dr., 1988.). U Hrvatskoj prva je zavičajna zbirka bila Zagrabiensia, utemeljena 1954. godine. (Vuković-Mottl i dr., 1976.).

U konačnici, zavičajne zbirke mogu koristiti i razni posjetitelji, odnosno turisti kojima se na taj način pruža mogućnost boljeg upoznavanja mjesta u koje dolaze, odnosno u kojem se nalaze. Upravo iz tog razloga, u sljedećem poglavlju biti će obuhvaćen koncept zavičajne zbirke, odnosno njezine definicije, građe te na posljetku i postupak digitalizacije, što predstavlja značajan iskorak kako u pohrani, tako i u dostupnosti iste jednom širem krugu korisnika.

3.1. Definicija zavičajne zbirke

U širem kontekstu, riječ zavičaj možemo definirati kao omeđeno područje povijesnim, administrativnim ili drugim granicama, dok u užem smislu označava mjesto rođenja (Tošić Grlač, 2010.). Zavičajnu zbirku možemo protumačiti kao skupinu knjiga, novina, mapa i druge građe koja se odnosi na specifičan lokalitet koji se vrlo često podudara s lokalitetom u kojem je smještena određena knjižnica u kojoj se i predmetna građa nalazi (Harrod, 1971.).

Zavičajna zbirka, kao izraz (engl. local collection, local studies, local history collection) označava zbirku odabrane, prikupljene, sređene i obrađene građe bilo koje vrste koja se svojim sadržajem odnosi na određeno zemljopisno područje. U užem smislu riječi, *zavičaj* označava mjesto rođenja, a u širem smislu obuhvaća i šire područje određeno povijesnim, administrativnim ili drugim granicama (Reitz, Joan M. 2004.).

Prema riječima Tošić Grlač i Hebrang Grgić, zavičajna je zbirka u užem smislu dio knjižnične zbirke koja ima zajedničke značajke određene prije početka njezina prikupljanja. Posebne zbirke unutar knjižničnih zbirki mogu biti referentne, zbirke rijetkih knjiga, grafičke zbirke, kartografske zbirke, zavičajne zbirke i druge. (Tošić Grlač, Hebrang Grgić 2011.).

Pod pojmom *zavičajna zbirka*, podrazumijeva se također postupak skupljanja, obrade, smještaja, pohrane te u konačnici i ono najvažnije, a to jest dostupnost iste pri korištenju u digitalnom obliku ili drugim načinom koji će omogućiti njezinu dostupnost. Prikupljena zavičajna građa predstavlja neiscrpan izvor kao u primjerice snimanju dokumentarnih filmova koji se odnose na određeni zavičaj, istraživačima pri izradi znanstvenih i stručnih radova, određenim reportažama o zavičaju, različitim udrugama, odnosno organizaciji pri izradi monografija o zavičaju ili različitim izložbi. U svojoj suštini, zavičajne zbirke pružaju značajne informacije o prošlosti na temelju kojih se mogu poduzeti i određene aktivnosti i mjere u konceptu definiranja smjernica za dugoročna razvojna planiranja zavičaja i to u svim njegovim sferama života.

Zavičajna zbirka u narodnim knjižnicama prisutna je i u zakonskim i pod zakonskim aktima vezanim za knjižničarstvo i tu se ogleda potvrda njezine važnosti. U Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti NN 17/19, 98/19 čl.38. i Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj navode se odredbe vezane za zavičajnu zbirku, a oba akta izrađena u skladu s UNESCO-ovim Manifestom za narodne knjižnice iz 1994. godine, koji između ostalog sadrži ciljeve i zadaće narodnih knjižnica, među kojima se navodi i zadaća "...promicanje svijesti o kulturnom nasljeđu..." Osim navedenog, dokaz važnosti zavičajnih zbirki nalazimo i u UNESCO-ovim i IFLA-inim Smjernicama za razvoj službi i usluga narodnih knjižnica (Bišćan, 2011.).

Slijedom navedenog, sam ustroj zavičajne zbirke predstavlja iznimno dugotrajnu zadaću, odnosno proces koji prvenstveno zahtjeva jasno definiranu koncepciju, stručno osoblje s istraživačkim afinitetom. Prema Preporukama, druge vrste knjižnica mogu ustrojavati zavičajni fond s obzirom na svoju funkciju i osnovne zadaće. Veličina fonda ovisi o veličini knjižnice. Zbirkom smatramo najmanju količinu od 400 do 500 jedinica zavičajne

građe u sljedećim tipovima knjižnica koje su određene Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (Standardi za narodne knjižnice u RH, 1999.).

- Tip I. za područje preko 100.000 stanovnika
- Tip II. za područje od 60.000 do 100.000 stanovnika
- Tip III. za područje od 35.000 do 60.000 stanovnika

3.2. Određivanje teritorijalnog opsega zavičajne zbirke

Određivanje teritorijalnog prostora zavičajne zbirke može biti određen područjem različite veličine, međutim jedan od najhitnijih elemenata jest određivanje točnog opsega područja koji će biti obuhvaćen.

Područja naselja obuhvaćena su lokalnim zbirkama neovisno radi li se o gradu ili selu. Područje naselja i šira okolica pokrivena su subregionalnom zbirkom. Regionalne zbirke odnose se na cijele regije (Vuković – Mottl, 1996.).

Onda kada se zbog geografskog, kulturnog, ekonomskog ili povijesnog zajedništva stvara zavičajna zbirka regionalnog karaktera, ona može obuhvaćati više upravno-političkih dijelova. S tog stajališta, otežano jest određivanje razgraničavanje područja posebice poradi česte promjene samog administrativnog ustroja. Stoga, prisutne su okolnosti u kojima bi određena starija zavičajna zbirka trebala mijenjati prostor istraživanja što se u velikoj mjeri odražava na kontinuitet samog djelovanja. Upravo iz tog razloga, nastojeći sačuvati dotadašnji opseg, nastavljaju rad u domeni ranije definiranim granicama pa vrlo često dolazi do preklapanja područja što predstavlja u određenom kontekstu i otežavajuću okolnost u radu samih knjižnica.

Ogledni primjer takve problematike predstavlja i zbirka *Histrical* Sveučilišne knjižnice u Puli koja i dalje prikuplja građu s nekadašnjeg područja Istre, koje uz Istru, obuhvaća i otoke Cres i Lošinj te slovensko Primorje. Stoga, zavičajna zbirka u određenim okolnostima obuhvaća ne samo lokalni prostor, nego puno šire područje. Primjer kako zavičajna zbirka nadržava lokalnu jest riječka zbirka *Fluminensia*, koja je prvenstveno od lokalne zbirke grada Rijeke prerasla u širu zbirku *Adriaticu*. Nova zbirka obuhvaća područje Istre, Kvarnera, hrvatskoga Primorja, Gorskog kotara i Trsta. U svakom slučaju, bilo bi poželjno da narodne knjižnice posjeduju katalog koji bi davao konkretne podatke o relevantnoj zavičajnoj građi kao dijelu regionalne zbirke. Zavičajna zbirka čini jedinstvenu cjelinu i onda kada zavičajna građa nije smještena na istom području (Vuković – Mottl, 1996.).

3.2.1. Sadržaj knjižnične građe zavičajne zbirke

Sadržaj građe zavičajne zbirke uz povijesne elemente zavičaja, obuhvaća i njegovo sadašnje stanje. S toga razlikujemo dvije osnovne grupe građe zavičajne zbirke (Tošić Grlač, Hebrang Grgić., 2011.):

1. Publikacije čiji se sadržaj odnosi na zavičaj
2. Publikacije koje su u zavičaju nastale, tiskane ili izdane.

Općenito gledano, zavičajnu zbirku čine publikacije objavljene na teritoriju zavičaja. Tu spadaju i publikacije o zavičaju, publikacije od građana zavičaja bez obzira na mjesto objavljivanja. Sastav zavičajne zbirke čine sve publikacije koje su izdane na prostoru zavičaja bez obzira na njihov sadržaj. Osnova za proučavanje povijesti tiskarstva jest lokalna tiskarska djelatnost, pa se tako u zavičajnu zbirku uključuje sve ono što je na tom prostoru tiskano do 1945. (Vuković – Mottl, 1996.).

Nakon proteka referentne godine, cjelovito objavljena tiskana građa ne dokazuje kulturu određene sredine s obzirom da dolazi do širenja djelatnosti nakladništva i tiskarstva.

3.2.2. Vrste knjižnične građe zavičajne zbirke

Prema preporukama za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju zavičajnu građu, zavičajna zbirka okuplja sve vrste knjižnične građe u bilo kojem formatu ili mediju, te u zavičajnu zbirku ulaze:

- *Tiskane publikacije:*
  - sitni tisak (plakati, leci, programi pojedinih priredaba, pozivnice, ulaznice, posjetnice...)
  - monografske publikacije koje sadržajem nisu vezane za zavičaj (publikacije lokalnih nakladnika i tiskara, te knjige znamenitih ljudi koji po mjestu rođenja ili stanovanju pripadaju zavičaju,
  - monografske publikacije koje govore o zavičaju, dakle one koje se odnose u cijelosti na zavičaj, koje sadrže samostalne priloge o zavičaju ili koje sadrže samo neke podatke o zavičaju,
  - serijske publikacije (časopisni, novine, godišnjaci),

- *Polupublikacije sadrže interne dokumente koji su se tiskali ili umnažali jeftinijim tehnikama u ograničenim količinama, a dijele se na:*
  - polupublikacije trgovačkih društava, ustanova i gospodarskih udruženja kao npr. katalogi, prospekti, sadržaji, programi, izvješća o radu,
  - društveno političke polupublikacije kao npr. materijali sa sjednica, zapisnici i sl.,
- *Rukopisna građa (rukopisni znamenitih zavičajnika, njihove prepiske, dnevници i bilješke istih)*
- *Kartografska građa (sve vrste geografskih i tematskih karata koje se odnose na zavičaj),*
- *Audio (gramofonske ploče, audiokasete...), vizualna (grafike, crteži, portreti...) i audiovizualna građa (videokasete i DVD-i),*
- *Note (note glazbenih djela vezanih za zavičaj),*
- *Elektronička građa (razni formati optičkih diskova, npr. CD, CD-ROM),*
- *Preformatirana građa (nastala fotokopiranjem, mikrofilmiranjem ili digitaliziranjem).*

3.3. Digitalizacija zavičajne građe

Po dovršetku postupaka koji se odnose na nabavu, obradu, inventarizaciju, klasifikaciju te u konačnici postupku zaštite zavičajne građe, glavna uloga u očuvanju iste odnosi se na proces digitalizacije određene građe. Postupak digitalizacije predstavlja pretvorbu izvornog oblika određene knjižnične građe u elektronički format, odnosno digitalni oblik, čime ista postaje trajno pohranjenom, a sami time i dostupnom široj javnosti bez rizika oko njezinog mogućeg oštećenja ili otuđenja (Hraste, 2014.).

Međutim, na početku procesa digitalizacije unutar određene ustanove, potrebno je definirati koje će gradivo biti predmetom digitalizacije, s obzirom da postoji jasno definirani protokol putem kojeg samo odabrana građa jest obuhvaćena navedenim postupkom. U hrvatskoj je praksi razrađen dokument koji služi kao dobra vodilja prilikom donošenja tih početnih odluka: Prijedlog kriterija za upis knjižnične građe u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske koji sadrži kriterije za vrednovanje knjižnične građe, pa tako uključuje građu koja ima iznimno značenje, posebno nacionalno značenje, opće nacionalno značenje i

minorno nacionalno značenje. Pritom prednost uvijek ima građa upisana pod dobra od nacionalnog značenja (Vuković-Mottl, 1996.).

Počeci ozbiljnijeg uključivanja knjižnica u digitalnu revoluciju započeli su krajem prošloga stoljeća što se u velikoj mjeri podudaralo i s razvojem novih tehnologija koje su omogućile nove usluge i proizvode. Nažalost, u različitim segmentima postupak digitalizacije osim njegove kompleksnosti, predstavlja i značajan izdatak za određenu knjižnicu, što vrlo često predstavlja izrazito ograničavajući faktor, s toga na nacionalnoj razini isti predstavlja postupak na kratak rok koji se provodi kroz određene pilot programe (Faletar Tanacković, 2005.).

Upravo iz tog razloga, digitalizaciji treba pristupiti planski, vodeći računa o raspoloživim sredstvima, potrebitom kadru i vremenu. Digitalizirana građa mora zadovoljiti kriterij traženosti (korištenosti) i prilagođenosti potrebama i očekivanjima korisnika. Izuzetak čini digitalizacija čiji je osnovni cilj zaštita izvornika.

Prednosti korištenja digitalizirane knjižnične građe u odnosu na originalnu građu, brojne su. O tome mogu svjedočiti svi oni koji su se pokušali služiti njome. Kako bi one bile što jasnije, B. Badurina (2002.) donosi osnovnu podjelu:

- 1. ušteda prostora*
- 2. očuvanje intelektualnog sadržaja*
- 3. sigurnost u slučaju oštete izvornika, krađe ili uništenja*
- 4. veća, brža i jednostavnija dostupnost korisnicima*
- 5. izrada visokokvalitetne kopije jer se pri umnažanju ne gubi na kvaliteti*
- 6. digitalna građa (uključujući i slike) ne oštećuje se korištenjem, odnosno kvaliteta s vremenom ne nestaje i ne umanjuje se uporabom.*

Prilikom izrade kriterija za odabir knjižnične građe koja će biti obuhvaćena digitalizacijom, potrebno je obaviti procjenu opravdanosti određene zbirke s aspekta ustanove, te s aspekta potencijalnih korisnika. S toga razlikujemo sljedeće razloge:

Digitalizacija radi poboljšanja dostupnosti građe, podrazumijeva digitalizaciju građe koja je potom objavljena na mrežnim stranicama. U velikoj mjeri umanjuje potrebu izravnog kontakta između korisnika i građe. Pri takvom je pristupu značajno omogućiti prikladnu informatičku podršku koja će uključivati pristup, obradu te u konačnici i dohvat digitalnog

sadržaja što u velikoj mjeri doprinosi i širem broju korisnika putem vidljivosti i dostupnosti same građe.

Digitalizacija radi upotpunjavanja fonda, doprinosi jednostavnijem preuzimanju te razmijeni knjižnične građe. Onda kada digitalna preslika predstavlja jedini primjerak građe unutar ustanove, ista se tretira kao original. Digitalizacija omogućuje knjižnicama nabavu i posjedovanje preslika jedinica građe vrijedne s aspekta nacionalnog i kulturnog značaja kao i upotpunjavanje postojeće građe s ciljem stvaranja cjelovitog opusa, bilo autora, vremenskog razdoblja ili određene teme.

Digitalizacija u službi zaštite izvornika, predstavlja glavni postupak namijenjen u očuvanju izvornika, s obzirom da se tako minimizira potreba za njegovim korištenjem. U tom smislu, izvornik se može pohraniti pridržavajući se strogih protokola struke, prvenstveno ako se radi o izrazito osjetljivoj građi koja iziskuje posebne uvjete pohrane poput primjerice vlažnosti zraka, temperature, svjetlosti i sl. Kako bi digitalizacija u službi zaštite izvornika bila opravdana, bitno je uspostaviti jasne kriterije odabira građe koja će biti predmetom digitalizacije poradi zaštite izvornika.

Digitalizacija na zahtjev podrazumijeva poštivanje segmenta, odnosno zakonodavnog okvira koji se odnosi na zaštitu autorskog prava s obzirom da bi konkretna usluga bila usmjerena u izradi digitalne preslike za različite korisnike (pojedince i ustanove) i u različite svrhe.

Digitalizacija radi stvaranja novih proizvoda i usluga, kojom se stvaraju preduvjeti za novim proizvodima i uslugama s obzirom da sam proces digitalizacije multiplikativno generira razvoj i dopunu određenih zbirki, odnosno realizaciju multimedijских te virtualnih izložbi koje se zatim na jednostavan način mogu umnožavati, pohranjivati te potom koristiti u određene svrhe (Hraste, 2014.).

4. Zavičajna zbirka Histrica

Zavičajna zbirka Histrica vrijedna je knjižnična građa Sveučilišne knjižnice u Puli. Zbirka sadrži djela o Istri te djela autora iz Istre koja su do 1954. godine objavljena na istarskom poluotoku. Početni dio zbirke datira od 1950. godine i nastao je kao izdvojeni fond Istarske provincijske knjižnice *Biblioteca Provinciale dell'Istria*.

Cjelovita zbirka sadrži između 15.000 svezaka monografija, odnosno između 2.200 svezaka i 384 naslova. Fond čine publikacije s područja duhovnih znanosti (otprilike 80%), a

otprilike 35% fonda povijesna je građa. Budući da je Istra u vremenskom razdoblju od 1918. do 1943. bila dijelom Kraljevine Italije, publikacije objavljene do 1945. godine pretežito su na talijanskom jeziku, dokle je manji dio istih na njemačkom, odnosno hrvatskome jeziku. Budući da je Istra od 1947. godine bila priključena Hrvatskoj *Pariškim mirovnim sporazumom*, postepeno počinje prevladavati veća zastupljenost publikacija na hrvatskome jeziku.

Što se sadržaja same zbirke tiče, ona obuhvaća cjelokupni život istarskog poluotoka, mnoge pojedince, skupine i generacije koje su oblikovale zavičajnu povijest. Predmetna zbirka sadrži izvore za proučavanje društvenih i političkih odnosa, običaja i tradicije seoskog i gradskog života Istre.

Kulturološka vrijednost zbirke od neprocjenjive je vrijednosti i kao takva nezaobilazna u svim znanstvenim istraživanjima vezanim uz Istru. Prošlost koja se odražava u tiskanoj građi predmet je brojnih stručnih rasprava što zbirku čini živim organizmom iznimno osjetljivim na promjene u okruženju (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

4.1. Struktura Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli

Među starim i rijetkim knjigama iz zbirke Histrica kojih je nešto više od stotinu, a 76 iz 16. st., najstarija je inkunabula Koproanina Pietra Paola Vergeria (1370-1444.) *De ingenuis moribus* (Slika 3.) prva pedagoška rasprava humanizma, koja je u posljednjih trideset godina 15. st. objavljena širom Europe u čak 23 izdanja.

Slika 3. Inkunabula Koproanina Pietra Paola Vergeria *De ingenuis moribus*

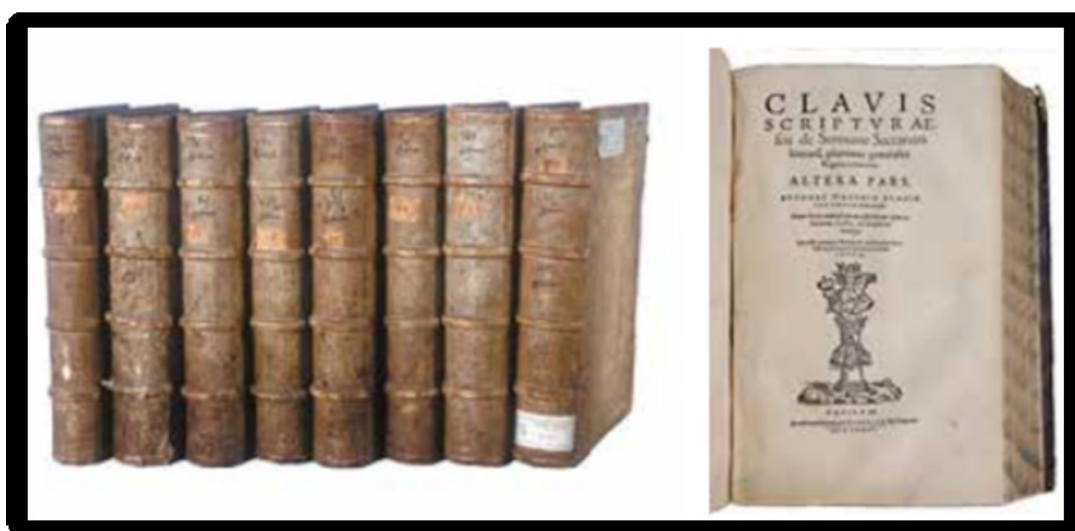

Izvor: Internet Archive., dostupno: <https://archive.org/details/ita-bnc-in2-00001640-001>., pristupljeno 2.3.2021.

Unutar Histrice značajna je zbirka *Flaciana* – 27 knjiga Matije Vlačića Ilirika (1520-1575.) tiskanih u 16. st., te 7 knjiga koje sadrže polemike sa suvremenicima (iz 16. st.) i dva najvažnija djela tog čuvenog protestantskog autora: *Clavis scripturae sacrae* (Slika 4) – veliki enciklopedijski rječnik pojmova iz Biblije, kome su pridodane hermeneutičke i egzegetske rasprave i *Ecclesiastica historia* – prva velika povijest kršćanske crkve, djelo skupine autora i prikupljača obilne arhivske građe, prema zamisli samog M. Vlačića (8 svezaka *in folio*).

Slika 4. Vlačić Ilirik, M., *Clavis Scripturae Sacrae*

Izvor: Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: 70 godina u službi znanosti, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine (1949. - 2019.), Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica., str. 24., [https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020\(1\).pdf](https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020(1).pdf), pristupljeno 2.3.2021.

Ostale stare knjige iz zbirke u najvećem su broju djela autora, odnosno prevoditelja koji potječu iz Istre. Posebno se ističu 3 knjige renesansnog filozofa Frane Petrića sa Cresa, 36 knjiga Girolama Muzia (1496-1576) koji je svojem imenu pridodao *Justinopolitano* – Kopranić – po ocu, 4 knjige prijevoda Homerove *Ilijade* i *Odiseje* te Teokrita i Aristofana u latinskom prijevodu Kopranića Andrea *Divo/Divus*, 2 knjige liječnika iz Pirana G. B. Goinea, knjige koparskih pjesnika G. Vide, G. Zarotta i dr. Sve su tiskane u 16. st.

U zbirci postoji i 15 knjiga iz 17. st., među kojima se ističe *Cvit svetih* Franje Glavinića (1585-1652.), svećenika i pisca rođenog u Kanfanaru. To je ujedno i najstarija knjiga iz Histricae na hrvatskom jeziku (tiskana 1657. g.).

Unutar 6 svezaka djela Kopranića Santoria 1561-1636.), liječnika i autora rasprave iz medicine, pravi je bestseller toga vremena: *De statica medicina* – u 17. i 18. st. objavljena u

tridesetak izdanja i trinaest izdanja prijevoda na četiri jezika. Ovdje su i dvije knjige Matije Frkića / Ferchiusa sa Krka i knjižica Koprana Nicole Manzuolia *Nuova descrizione della Provincia dell Istria* iz 1611. godine.

Među knjigama tiskanim u 18. st. nalazi se 19 sabranih djela poligrafa Gian Rinalda Carlija (1720-1795.), te stare knjige autora iz Istre na hrvatskom jeziku: *Ričoslovník* (hrvatsko-talijansko-njemački rječnik) Josipa Voltića iz Tinjana (tiskan u Beču 1803.), *Kratak nauk karstjanski* Petra Stankovića, kanonika iz Barbana, kojemu je ovo, uz jednu pjesmu, jedino objavljeno djelo na hrvatskom, te molitvenik biskupa Jurja Dobrile *Oče, budi volja Tvoja* iz 1854. g. – najčitanija knjiga na hrvatskom jeziku u Istri do sredine 20. stoljeća (do 1945. objavljena je u 15 izdanja).

Iz prve polovine 19. st. u zbirci je i djelo o Puli engleskog arhitekta Thomasa Allasona *Picturesque Views of the Antiquities of Pola, in Istria*, s poznatim crtežima rimskih starina (objavljeno u Londonu 1819.g.).

Postoji i nekoliko starih manuskripata. Najstariji je pergamenski rukopis iz 13. ili 14. st. u kojem se izvješćuje o dolasku sarkofaga Sv. Eufemije u Rovinj. Zbirka posjeduje i autograf opere *Nozze istriane* Antonia Smareglie, ostavštine arheologa Pietra Kandlera (1804-1872.) i istarskog povjesnika Carla De Franceschija (1809-1893.), te rječnik istro romanskog dijalekta s područja Vodnjana G.A. Dalla Zonce (1792-1857.). Najveći dio knjiga i rukopisa ove zbirke prikupljen je od 1861.g. do II. svjetskog rata od knjižnica i udruga Istre te poklonima građana (Barbić-Domazet i dr., 2019.).

4.2. Intervju s višom knjižničarkom Sveučilišne knjižnice u Puli

U cilju što kvalitetnije izrade predmetnog rada u čemu veliki doprinos predstavlja prikupljanje informacija koje se konkretno odnose na Zavičajnu zbirku Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli, kroz intervju s dugogodišnjom djelatnicom pri Sveučilišnoj knjižnici u Puli, iz prve su ruke prikupljene informacije o samoj Zbirci koje su u velikoj mjeri doprinijele i kvaliteti samog rada.

Zbirka predstavlja kulturno nasljeđe nekoliko država sa ovog prostora te odražava prošlost kroz svu tiskanu i na drugi način umnoženu građu. Fond je od neprocjenjive vrijednosti, jer otkriva nivo kulturnog razvitka zavičaja, te pruža osnove znanstvenim istraživanjima. Građa je autentična za povijest razvoja materijalne i duhovne kulture ovog kraja i naroda.

Sadržajno zbirka obuhvaća cijeli život ovog lokaliteta – njegovu povijest, topografiju, prirodu, socijalno stanje, ekonomsku i političku strukturu, umjetničko stvaralaštvo, znamenite građane, tradiciju, običaje te mnoge druge sadržaje i kao takva, smatra se “nacionalnom knjižnicom u malom”. Predstavlja osnovu za centralni katalog građe, kooperativnu obradu – CIP (eng. Cataloging in publication), a samim time i osnovu baze podataka u razvoju KIS-a (Komunalnog informacijskog sistema) Grada i Županije. Otprilike 80 % korištene građe iz fonda Histricae su periodične publikacije, naročito starije novine (nekih nema niti u Rijeci, Zagrebu, Trstu ili Ljubljani).

Odabir građe za zbirku Histrica obavlja se prema sljedećim kriterijima:

- građa koja je po sadržaju zavičajnog karaktera
- publikacije koje su izdane ili tiskane na teritoriju Istre
- publikacije koje su napisale osobe povezane rođenjem, življenjem i djelovanjem za zavičaj.

Prema vrstama bibliotečne građe Histrica obuhvaća:

1) Tiskane publikacije

a) monografske (samostalna djela, zbornici, jubilarne publikacije)

b) serijske (časopisi i novine)

- službena glasila teritorijalno-političkih upravnih tijela

- informativne, tvorničke biltene, školska glasila, lokalne novine

i časopise,

2) Polu publikacije (umnožene jeftinijom tehnikom)

- znanstvenog i stručnog sadržaja

- društveno-političkog

- praktičnog sadržaja (katalozi, vodiči)

3) Rukopisnu građu

4) Ostalu građu - note, karte, zvučna građa, slikovni materija, razglednice i fotografije.

Tu postoje malobrojni sačuvani primjerci časopisa i novina koje su značajne za proučavanje društvenih, gospodarskih i političkih kretanja u Istri u posljednjih stotinu godina: “*Naša sloga*”, prve novine na hrvatskom jeziku u Istri, *Hrvatski list Pula*, *Polaer Tagblatt*, *L' Istria* (1846.-1852.) prvi časopis na talijanskom jeziku u Istri, *La Provincia dell' Istria* i prvi

primjerci *Glasa Istre*. Upravo po toj zbirci prepoznatljiva je ova knjižnica koja je kasnije u velikoj mjeri bila i obuhvaćena već spomenutim pilot projektom *Istarske novine online (INO)*.

Građa je sadržajem ili porijeklom autora povezana s Istrom, Slovenskim primorjem i Trstom, nekadašnjim područjem Julijske krajine, Rijekom (do Rječine), kvarnerskim otocima – Krkom, Cresom, Lošinjem, Rabom i Suskom, kao spomenici europske kulture, prije svega hrvatskog i talijanskog udjela u toj kulturi, u obliku tiskane riječi, nastali su tijekom više od pola tisućljeća.

U sklopu same Knjižnice, posebno se ističe najstarija inkunabula Koproanina Pietra Paola Vergeria (1370-1444.) *De ingenuis moribus* koja datira iz 15. stoljeća.

Jedan od gorućih problema same Knjižnice, predstavlja i nedostatak prostora u kvalitetnoj pohrani knjižnične građe. S toga vrlo često vodstvo Knjižnice istupa s problemom prema lokalnim, odnosno gradskim te županijskim dužnosnicima kojima se u više navrata ukazalo na problematiku, što je čak i svojevremeno postao gorući problem 1997. godine u hrvatskom Saboru gdje se rješavao status ove Knjižnice, u trenucima donošenja ondašnjeg Zakona o knjižnicama. Knjižnica u tim trenucima nije ispala iz sustava obveznog (arhivskog) primjerka za sve publikacije objavljene na području Hrvatske, s obzirom da bi u protivnom unutar par godina postali arhivska knjižnica te bi bili primorani „zatvoriti vrata“, prvenstveno poradi manjka financijskih sredstava bez kojih je nemoguće obnavljati knjižnični fond.

Upornost vodstva Knjižnice je ipak urodila plodom, prvenstveno upornim i neumornim lobiranjem kod lokalnih saborski zastupnika, pa svi zajedno ostaju uvjerenju da je njihova pomoć zapravo bila i presudna u Saboru, što je u konačnici doprinijelo rješavanju statusa Knjižnice, a samim time i financijsku perspektivu koja je neophodna za nastavak rada same Knjižnice.

Razvoj interneta i digitalizacije u posljednjih 20 godina, u velikoj mjeri uštedjeli su dragocjeno mjesto u pohrani knjižnične građe, što i jest jedno od gorućih problema same Knjižnice. Nažalost, ni to nije dugoročno rješenje, prvenstveno radi same dislociranosti spremišta koje osim glavne i pomoćne zgrade pored nje, nalazi se na još 5 mjesta u gradu. Dio manje korištenih časopisa smješten je u zgradi na Rasparaganovom usponu ispod Kaštela, što predstavlja i spomenik kulture RH. Austro-ugarska knjižnica K.u.K. Marine Bibliothek nalazi se u Domu branitelja, dok se dio novina koje nemaju veze s Istrom nalaze se u bivšoj vojarni Rojc pa ih korisnici dobiju jednom tjedno, odnosno, na iste čekaju od srijede do srijede, a ostatak novina, privatne ostavštine (metri i metri knjiga), likovni katalozi, slikovnice

i stripovi smješteni su u CIS-u, županijskom spremištu na Stoji², između Uljanikovih i carinskih skladišta, koji se kolokvijalno već naziva knjižnicom broj 2. U prošlosti, značajna problematika s kojom su se susretali korisnici knjižnice predstavljala je i spora internetska veza koja je pretraživanje različitih baza podataka činila izrazito dugotrajnim i mukotrpnim procesom. Značajan iskorak u rješavanju takve vrste problematike ostvareno je povezivanjem knjižnice na CARNET-ovu mrežu što je doprinijelo svojevrsnoj prekretnici u podizanju brzine pretraživanja različite knjižnične građe, a samim time i cjelovite kvalitete usluge njezinim korisnicima. Nedostatak prostora same knjižnice, bio je također veliki izazov prvenstveno u logističkom smislu. Kao primjer, može se izdvojiti situacija gdje za knjigu objavljenu 2005. godine, korisnici moraju čekati do sutradan popodne, jer je zbog nedostatka prostora u glavnoj zgradi smještena u pomoćnoj, udaljenoj 20 metara; i to zato što postoji samo jedan djelatnik koji radi u smjeni u spremištu (pribavlja knjige i ostalu građu po narudžbi te ih vraća na predviđeno mjesto) pa se u pomoćnu zgradu odlazi jednom dnevno, što dovodi do zaključka da je zaposlenih u knjižnici nedovoljno. Zbog tog čekanja u velikoj mjeri pada kvaliteta usluge, s obzirom da vrlo često korisnici koji naruče knjigu, istu ne dođu podignuti jer je prekasno dostavljena. Također, u Domu branitelja došlo je do gašenja knjižnice, nakon čega je veći dio građe pripao Vojnom učilištu iz Zagreba, a ostatke prema slijedu matičnosti (nadležnosti) preuzela je Sveučilišna knjižnica.

Od velike pomoći bi bio prostor koji je ostao prazan, s obzirom da bi isti od strane Knjižnice postao iskorišten i to dio prvog kata Doma branitelja za baštinske, vizualno reprezentativne, turistima zanimljive knjižnice - Mornaričku (koja je već tamo na I. katu) i *Biblioteca Provinciale* (stari talijanski fond), koja bi na taj način bila preseljena iz pomoćne zgrade, čime bi se za nekoliko godina prolongirao problem smještaja građe. Na kraju razgovora, knjižničarka ističe da se prije podosta godina planiralo proširenje knjižnične glavne zgrade prema pulskome Kaštelu, no to nažalost nije odobreno od strane konzervatora. Nadalje, prije nekoliko godina Sveučilište je financiralo arhitektonsku studiju preuređenja zgrada stare bolnice³, no ono što se odnosi na knjižnicu još nije realizirano. Dakle, prijeko potreban je dodatan prostor za deponiranje arhivske građe, a dugoročno doista je potrebno razmišljati o novoj, puno većoj zgradi za Knjižnicu.

Na koncu razgovora, knjižničarka je istaknula pozitivnu suradnju s Festivalom dječje knjige i autora *Monte Librić* te sa tradicionalnim Sajmom knjiga koji se obilježava svake godine u mjesecu prosincu, što je iznjedrilo kvalitetniji program samoga Sajma (*op.a. sajam*

---

² Poznata pulska četvrt

³ Stara Mornarička bolnica na adresi Negrijeva 6

nosi naziv *Sa(n)jam knjige u Istri*) te još veću afirmaciju Knjižnice i na međunarodnom polju što je dakako pobudilo i veći interes samih korisnika (Slika 5).

Slika 5. Dio bogatog programa u vrijeme trajanja pulskog Sajma knjiga

Izvor: Kulturistra., <http://kulturistra.hr/lang/it/2009/12/zapocao-vikend-knjiznicara-15-pulskih-knjiga-za-15-godina-sajma/>, pristupljeno 3.3.2021.

U povijesti Knjižnice posebno je ostao upečatljiv 15. Sajam knjiga (2009. godine) koji je u velikom dijelu bio posvećen upravo proslavi 60. godišnjice Sveučilišne knjižnice, a posjetiteljima Sajma prezentirana je izložba replika najzanimljivijih knjiga koje se čuvaju u trezoru Sveučilišne knjižnice pod nazivom „15 pulskih knjiga za 15 godina Sajma“ pulske akademske scenografkinje s pariškom adresom, Ide Grujić (Slika 6).

Slika 6. Izložba replika najzanimljivijih knjiga Sveučilišne knjižnice u Puli

Izvor: Kulturistra., <http://kulturistra.hr/lang/it/2009/12/zapocao-vikend-knjiznicara-15-pulskih-knjiga-za-15-godina-sajma/>, pristupljeno 3.3.2021.

5. Zavičajna zbirka Histrica Sveučilišne knjižnice s aspekta analize njezinog fonda

Predmet istraživanja bit će usmjeren prema raspoloživim i javno objavljenim podacima koji se odnose na Zavičajnu zbirku Histrica pulske Sveučilišne knjižnice. Podaci će biti prikazani na temelju definiranih ciljeva i metodama u razvrstavanju iste, tj. strukture njezinog fonda koju je pratila i dinamika rasta u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine.

Sukladno predmetu istraživanja, statistički uz vremenski priljev predmetne građe, bit će popraćena i njezina korištenost, poslovi koji se odnose na njezinu pohranu (odjeli obrade i posudbe), razmjene te zaštita takvog značajnog kulturnog dobra.

U nastavku istraživanja i prezentiranja rezultata, biti će korištene odgovarajuće metode, poput metode analize i sinteze, komparativne metode te u konačnici metode konkretizacije u ostvarenim spoznajama.

5.1. Analiza aktivnosti poslovanja usmjerenih prema Zavičajnoj zbirci Histrica

Sveučilišna knjižnica djeluje kao sastavnica i glavna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli čija je djelatnost definirana Zakonom u što se podrazumijeva nabava, stručna obrada, čuvanje, zaštita i davanje na korištenje knjižnične građe javnosti. Knjižnica uz sveučilišnu ulogu, odnosno opće-znanstvenu i znanstveno-istraživačku, poprima i onaj širi kontekst, odnosno kulturološku dimenziju, koja obuhvaća i zadaću čuvanja pisane baštine, osobito one nacionalnog i regionalnog značaja.

Tablica 1. Priljev knjižnične građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. g

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
OP	101	158	162	137	190	/	160	163	199	162
Dar	453	258	292	300	290	/	340	307	261	400
Kupnja	1	16	15	1	25	/	5	11	11	20
Razmjena	0	0	0	0	/	/	/	/	/	/
Ukupno	555	432	469	448	505	553	505	481	471	582

Izvor: Izvještaji o radu Sveučilišne knjižnice u Puli 2011. – 2016. godine, dostupno: https://skpu.unipu.hr/o_nama/izvjesca., pristupljeno 3.3.2021. - Uz dostavljenu internu statističku evidenciju knjižnice 2015. – 2020.g.

U tablici 2. prikazana je vremenska dinamika priljeva knjižnične građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. godine. Na temelju prikazanih vrijednosti, najznačajniji priljev građe Histricae, ostvaruje se darovnim putem što svakako ide u prilog ostvarenom dobrom suradnjom sa različitim knjižnicama i kao takav obuhvaćao je postotak koji se kretao između 60% i 81% ukupnog priljeva promatrane knjižnične građe tijekom navedenog vremenskog razdoblja.

Tablica 2. Priljev knjižnične građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. godine obračunat prema indeksima

Indeks između godina	2012./2011.	2013./2012.	2014./2013.	2015./2014.	2016./2015.	2017./2016.	2018./2017.	2019./2018.	2020./2019.
OP	156	103	85	139	/	/	102	122	81
Dar	57	113	103	97	/	/	90	85	153
Kupnja	1.600	94	73	227	/	/	220	100	182
Razmjena	0	0	0	0	/	/	/	/	/
Ukupno	78	109	96	113	110	91	95	98	124

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Tablice br.1.

Usporedno sa izračunatim indeksima, odnosno izračunatim numeričkim vrijednostima kojima se definira postotna dinamika kretanja između dvije uspoređivanih vrijednosti prezentiranih u tablici 3., evidentno je da je u 2012. godini ostvaren ukupno manji broj povećanja predmetne građe, prvenstveno kao posljedica skromnijeg povećanja darovne građe i to od 43% u odnosu na 2011. godinu.

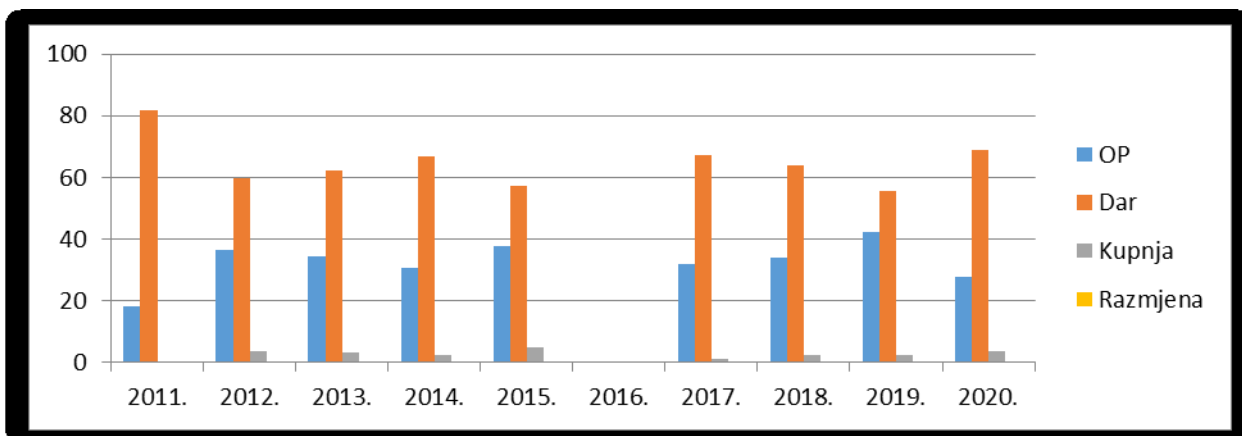
Pozitivan trend prisutan u kretanju povećanja Histrica građe, između 2012. i 2013. godine, gdje je zabilježen ukupan porast Histrica građe i to za 9%, što je najvećim dijelom i odraz u rastu povećanja kategorije u odnosu na 2012. godinu pri kategorijama obaveznog primjera (OP) za 3%, odnosno rastu od 13% unutar darovne kategorije priliva. Blagom korekcijom u smanjenom priljevu Histrica građe od 4%, statistički je obilježena 2014. godina, što je zapravo posljedica nešto skromnije ostvarenog rezultata u priljevu obaveznog primjera (OP) od 15%, što u brojčanom ekvivalentu iznosi deficitom od ukupno 25 primjeraka u odnosu na razdoblje iz 2013. godine.

U 2016. godini, poradi izmijenjenog statističkog notiranja građe, navedena je isključivo ukupna vrijednosti u priljevu iste, koja je usporedno s 2015. godinom ostvarila porast od 10%.

U posljednjim godinama promatranja, prisutno je ciklično kretanje promatranih varijabli, koji su u svom kumulativnom zbiru poprimile izrazito blagu oscilaciju sa ostvarenim numeričkim vrhuncem u posljednjoj godini promatranja u kojem je zabilježen i rekordan priljev predmetne građe koja je u odnosu na početnu godinu promatranja uvećana za 5% (op.a. 555 u 2011./582 u 2020.).

Iz prikazanih vrijednosti možemo zamijetiti da unutar promatranog vremenskog razdoblja nije ostvaren priljev građe na temelju razmjene, što se dakako može interpretirati činjenicom da je predmetni oblik građe izrazito rijedak. Također, aktivnosti usmjerene na kupnju promatranog oblika građe relativno je skromna ukoliko se referiramo isključivo na ukupne brojčane vrijednosti te izuzmemo financijsku komponentu oko istih, što u određenom smislu i preslikava otežano financijsko stanje same Knjižnice koje je potvrđeno u provedenom razgovoru s glavnom knjižničarkom.

Grafikon 3. Postotna struktura u priljevu građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine.

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Tablice br.2.

Iz Grafikona 3 prikazana je postotna struktura priljeva građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine. Iz grafičkog je prikaza evidentno da se najznačajniji priljev temelji na darovima ostvarenim u prvoj te posljednjoj godini promatranja.

Obvezni primjerak (OP) u strukturu ukupnog priljeva građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli poprima također značajnu ulogu, što je najviše došlo do izražaja u 2015., odnosno u 2019. godini, kao i aktivnosti u kupnji različitog spektra građe Histrica koja je također u potonjem vremenskom razdoblju ostvarila i najveću numeričku vrijednost, što je

dakako pozitivna nota u poslovanju same Knjižnice koja kao i većina istih na području Republike Hrvatske posluje sa izrazito skromnim financijskim budžetom.

Na temelju prikazane dinamike u kretanju priljeva građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine, evidentan je blagi pad koji je nastupio nakon 2011. godine, koji se relativno stabilizirao u vremenskom razdoblju između 2012. i 2013. godine, nakon čega poprima ciklički trend rasta unutar trogodišnjeg razdoblja (2014.-2016.).

Tablica 3. Korištenost strukture Histrica građe Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Stručna	6.203	7.213	9.717	9.181	10.224	10.954	9.792	10.077	9.588	4.801
Priručna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beletristika	1.082	1.285	2.128	2.416	2.511	3.645	4.003	3.702	3.255	449
Časopisi	4.581	4.571	6.871	7.029	9.475	9.065	8.162	7.993	7.214	5.242
Novine	91.380	174.453	252.367	260.460	293.012	325.720	335.922	291.998	239.888	65.888
CD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	103.246	187.522	271.083	279.086	315.222	349.384	357.879	313.770	259.945	76.380

Prema: Izveštaji o radu Sveučilišne knjižnice u Puli 2011. – 2014. godine, dostupno: https://skpu.unipu.hr/o_nama/izvjesca., pristupljeno 3.3.2021. - Uz dostavljenu internu statističku evidenciju knjižnice 2015. – 2020.

Korištenost građe Histricae Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine ostvaruje trend rasta sve do 2017. godine, nakon čega slijedi opadajući trend u kretanju istog.

Razlog koji u određenom smislu predstavlja nešto skromnije vrijednosti prvenstveno jest posljedica većeg stupnja korištenosti alternativnih informativnih kanala samih korisnika, što vrlo često uključuje uslugu projekta - *Istarske novine online (INO)*, odnosno virtualnu čitaonice Sveučilišne knjižnice u Puli te različite internetske pretraživače što je i prikazano izračunatim indeksima, odnosno izračunatim numeričkim vrijednostima kojima se definira postotna dinamika kretanja između dvije uspoređivanih vrijednosti po godinama promatranja unutar tablice 4.

Tablica 4. Korištenost građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. godine obračunat prema indeksima

Indeks između godina	2012./2011.	2013./2012.	2014./2013.	2015./2014.	2016./2015.	2017./2016.	2018./2017.	2019./2018.	2020./2019.
Stručna	116	135	94	111	107	89	103	95	50
Priručna	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beletristika	119	166	136	104	145	110	92	88	14
Časopisi	100	150	102	135	96	90	98	90	73
Novine	191	145	103	112	111	103	87	82	27
CD	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	182	145	103	113	111	102	88	83	29

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Tablice br.4.

Novinski tisak predstavlja i izvorni oblik provjere određenih povijesnih događaja, s obzirom na to da vrlo često određeni povijesni događaju u nekom proteku vremena postaju predmetom manipulacije, odnosno subjektivne interpretacije pojedinih događaja koji također značajno utječu na utvrđivanje činjeničnog stanja unutar određenih knjiga novije povijesti (Grmuša, 2016.).

Nadalje, zamjetno jest da priručna, odnosno CD građa unutar promatranog vremenskom razdoblja nije predstavljala interes od strane korisnika, koja je možda uvjetovana i razvojem informacijsko-telekomunikacijske tehnologije, s obzirom da je predmetni sadržaj vrlo često brže dostupan i putem interneta od strane korisnika. Osim klasičnih aktivnosti rotiranja i preslagivanja Zavičajne zbirke Histrica na godišnjoj razini, neiscrpnim i nadljudskim naporima djelatnika Sveučilišne knjižnice u Puli, velika je posvećenost usmjerena u zaštiti predmetne građe koja će u svrhe ovog istraživanja biti prezentirana u idućem tabličnom prikazu. Na temelju prikazanih aktivnosti u vremenskom razdoblju od 2011. do 2016. godine (tablica 6), usmjerenih u zaštiti knjižnične građe zavičajne zbirke Histrica, evidentan je značajan napor same Knjižnice, koja uz relativno skromna financijska sredstva, iz godine u godinu, neprestano provodi restauratorske aktivnosti koje za cilj imaju očuvanje kulturne baštine. Poradi izuzetno velikog interesa samih korisnika te prvenstveno relativno neadekvatnim prostorima skladištenja, značajno doprinosi u propadanju takve vrste građe koja bi zasigurno zahtijevala značajno primjerenije prostore skladištenja, na što se prvenstveno misli na knjižničnu građu koja se nalazi unutar same Sveučilišne knjižnice.

Tablica 5. Glavne aktivnosti usmjerene u zaštiti Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2016. godine

Godina	Vrsta izvršenih aktivnosti u zaštiti Zavičajne zbirke Histrica
2011.	Nove korice za 21 naslov časopisa = 100 kompleta/ 200 korica., Zaštićeno je 88 svezaka knjiga, 2 sv. novina i 1 sv. časopisa iz fonda zavičajne zbirke „Histrica“ (73 knjige + 2 novine + 1 časopis)
2012.	Zaštićeno ukupno: 88 knjiga, 10 naslova novina (11 godišta - 86 fascikli, 17 košuljica), pet godišta časopisa Brioni (1933. - 1936., 1939.).
2013.	Zaštita 89 svezaka iz fonda Zavičajne zbirke Histrica.
2014.	Zaštićeno ukupno 67 svezaka knjiga, pet naslova novina u 24 godišta (radovi: kolacioniranje, prešanje, šivanje, predlist, obrezivanje, zaobljavanje, lijepljenje, kaširanje, izrada korica, izrada 18 mapa, zlatotisak i ubacivanje).
2015.	Zaštita knjižnične građe se radi u Zavičajnoj zbirci Histrica (75 sv. knjiga, 13 naslova, 29 godišta novina i 3 naslova u 5 godišta časopisa)
2016.	Zaštita knjižnične građe provodila se u Zavičajnoj zbirci Histrica (110 sv. knjiga, 2 naslova u 3 sv. novina i 2 naslova časopisa) i Mornaričkoj knjižnici (2 sv. knjiga).

Izvor: Izrada autorice prema Izvještajima o radu Sveučilišne knjižnice u Puli 2011. – 2016. godine, dostupno: https://skpu.unipu.hr/o_nama/izvjesci., pristupljeno 4.3.2021.

Slika 7. Postupci restauracije knjižnične građe Sveučilišne knjižnice u Puli.

Izvor: Ustupljena kolekcija slika Sveučilišne knjižnice u Puli.

Na slici 9, prikazan je uobičajeni postupak restauracije koja u konkretnom slučaju uključuje postavljanje novih korica u cilju očuvanja knjižne građe Sveučilišne knjižnice u Puli.

5.2. Digitalizacija starih novina u sklopu Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli

Zavičajna zbirka Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli sadrži knjižničnu građu multikulturalnih i višejezičnih obilježja koja je vezana za Istru. Stoga je Sveučilišna knjižnica u Puli 2005. godine započela proces digitalizacije regionalnih starih novina s ciljem zaštite izvornika, što je u konačnici i nadograđeno 2007. godine pokretanjem pilot projekta „Istarske novine online (INO)“ njihovim objavljivanjem na mreži, čime je zapravo i zaokružen cjelokupni proces (Dobrić, 2008.).

5.3. Mjerila u odabiru obuhvaćene projektne građe

S obzirom za razvoj povijesnih događaja koje su u dobroj mjeri obilježile istarski poluotok, na samom je početku projekta logičan slijed pri izboru građe namijenjene digitalizaciji predstavljale su prve novine u Istri, odnosno „*Naša sloga*“ (Trst, 1870.-1899.; Pula, 1899.-1915.). Četiri knjižnice u Hrvatskoj, kao i Austrijska nacionalna knjižnica, posjeduju veći broj godišta ovih novina, ali nijedna nema sve brojeve.

Još je veća rijetkost pulski dnevnik „Hrvatski list“ (1915.-1918.), kojega – prema dostupnim podacima – od knjižnica ima jedino Sveučilišna knjižnica u Puli. Također pri izboru novina koje su bile predmetom digitalizacije, nastojao se zadovoljiti i kriterij višezječnosti, koji se uz vrijednost multikulturalnosti na istarskom poluotoku njeguje i u današnje vrijeme.

Tablica 6. Predviđene skupine korisnika i pogodnosti korištenja digitaliziranih starih novina

Skupine korisnika	Potreba	Rezultat
Povjesničari i srodne istraživačke struke (politolozi, etnolozi, kulturolozi i sl.)	Istraživanja vezana za Pulu i Istru u 2. pol. 19. st. i 1. polovici 20. st.	Uvid u potpuno izdanje traženih novina na tri jezika; online dostupnost kompleta pojedinih novina
Knjižnice i druge javne ustanove (sveučilišta, škole, muzeji, arhivi i dr.)	Nadopuna nepotpunih kompleta novina	Uvid u virtualno potpuno izdanje traženih novina; predstavljanje hrvatske nacionalne kulturne baštine širem krugu korisnika
Drugi zainteresirani pojedinci širom svijeta (posebno s hrv., njem. i tal. Govornog područja)	Sve vrste informacija o Istri u 2. polovici 20. st., (npr. individualna genealoška istraživanja)	Uvid u široki spektar informacija o Istri u 1. pol. 20. st., na hrv., njem. i tal. jeziku; online dostupnost kompleta pojedinih novina
Studenti, učenici	Pomoć u pripremi nastavnih sadržaja koji su vezani za Istru u 2. polovici 19. st i 1. polovici 20. st.	Pružanje pristupa građi koja može poslužiti za izradu raznih obrazovnih sadržaja, npr., učenici iz Istre mogu online (u školi) istraživati neku temu vezanu za njihovu sredinu
Lokalne i regionalne službe za zaštitu graditeljske i kulturne baštine	Istraživanje graditeljske kulturne baštine	Olakšan pristup istraživanju nacionalne kulturne baštine

Izvor: Prema: Dobrić, B (2008.): Digitalizacija i predstavljanje starih istarskih novina na mreži: Pilot-projekt "Istarske novine online" Sveučilišne knjižnice u Puli, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 51 No. 1/4, 2008., str. 61., dostupno: <https://hrcak.srce.hr/85652>., pristupljeno 2.3.2021.

Slijedeći takvu misao vodilju, pilot projekt u 2008. godini nastavio je postupak digitalizacije kojim je obuhvaćao triju naslova rijetkih dnevnih novina i to na njemačkom, talijanskom i hrvatskom jeziku: *Polaer Tagblatt* (1905.-1915.), *Corriere istriano* (1934.-

1938.) i *Hrvatski list* (1915.-1918.), čime je virtualna čitaonica obogaćena za otprilike 30.000 stranica starih novina (Dobrić, 2008.).

5.4. Metode pri skeniranju odabrane novinske građe

Cjelovita građa skenirana je bitonalno u razlučivosti od 300 dpi i potom pohranjena u TIFF formatu na CD-ROMove. Prilikom provođenja postupka skeniranja, vodilo se računa da predmetni dokumenti budu prilagođeni prikazu na internetskim stranicama što podrazumijeva konverziju datoteka iz jpg. u pdf format poradi lakšeg sortiranja, odnosno pregledavanja. Svaki broj stranica dimenzija 1640x2325, čini optimalnu dimenziju pri ispisu sadržaja na papiru formata A4 kao i razumljivo čitanje stranica novina od strane pojedinog korisnika (Dobrić, 2008.).

Slika 8. Prikaz digitalizirane građe unutar INO sustava Sveučilišne knjižnice u Puli

Illustrierte Österreichische Riviera-Zeitung (1904.-1906.)	L'Arena di Pola (1948.-1963.)
Il popolano dell'Istria (1850.-1851.)	La Provincia (1867.-1894.)
L'Istria (1882.-1903.)	Pola (1883.-1885.)
Le Alpi Giulie (1891.-1894.)	Idea Italiana (1896.-1914.)
Il Proletario (1900.-1904.)	Il Giornaletto di Pola (1900.-1909.)
Slavenska misao (1903.-1908.)	L'Eco dell' Adriatico (1906.-1907.)
Südoösterreichische Nachrichten (1910.)	Brioni Insel-Zeitung (1910.-1913.)
La Fiamma (1911.-1912.)	"Istra" (Zagreb, 1937. - 1938.)
Istarska riječ (1923. - 1929.)	Corriere Istriano (1934.-1938.) (tal./ital)
L'Azione (1919.-1921.) (tal./ital)	Polaer Tagblatt (Pula/ Pola, 1905.-1918.) (njem./deu./ger/)
Hrvatski list (Pula, 1915.-1918.) (hrv)	Naša sloga (Trst, Pula, 1870.-1915.)(hrv)
Starije novinstvo Istre (1850.-1945.)	

Izvor: Pregledavanje digitalizirane građe unutar INO sustava Sveučilišne knjižnice u Puli, dostupno: <http://www.ino.com.hr/digitalizirana-gradja/novine.>, pristupljeno 2.3.2021.

5.5. Način pregledavanja i uvjeti korištenja digitalizirane građe

Korisnicima softverom InDoc Viewer omogućeno je bezbrižno pretraživanje i pregledavanje novina po godištima i naslovima. U uvodnom tekstu na mrežnim stranicama Knjižnice istaknuta su prava korištenja digitalizirane građe. Korištenje je uvjetovano samo u slučaju novog objavljivanja građe, za što je potrebno zatražiti pismeno odobrenje Knjižnice.

Slika 9. Prikaz mrežne tražilice projekta Istarske novine online (INO) Sveučilišne knjižnice u Puli

Izvor: Mrežna tražilica Projekta - Istarske novine online (INO) Sveučilišne knjižnice u Puli, dostupno: [http://www.ino.com.hr/digitalizirana-gradja.](http://www.ino.com.hr/digitalizirana-gradja), pristupljeno 2.3.2021.

U dosadašnjoj fazi postupka digitalizacije obrađeno je ukupno 578 digitaliziranih izdanja, 103.578 skeniranih dokumenata, od čega ukupno 12.6 GB pohranjenih podataka što je u konačnici prepoznalo i 12.578 aktivnih korisnika digitalizirane građe.

5.6. Zaključno tumačenje i osvrt na provedene analize

Posljednjih 25 godina u velikoj su mjeri pridonijele u senzibiliziranju javnosti o važnosti očuvanja knjige kao povijesnog spomenika ako u sam kontekst pridodamo sadržaj knjižnične građe koje su obilježile određenu povijesnu epohu.

Grad Pula, odnosno Istarska županija kao izuzetno povijesno bogati lokaliteti, iznjedrili su značajni pisani trag koji je kroz stoljeća te kroz različite povijesne nedaće) sačuvan, a sve u cilju prijenosa različite spoznaje, u znanju, kulturi, samom zavičaju i sl.

Sveučilišna knjižnica u Puli predstavlja glavni informativni kanal koji značajnim aktivnostima te nesebičnim angažmanom svih njezinih djelatnika doprinosi u očuvanju posebice povijesne knjižnične građe koja je i najizloženija vremenskom propadanju, prvenstveno poradi relativno ograničenih, skromnih, odnosno neadekvatnih uvjeta pohrane te skladištenja takve vrste građe.

Prema raspoloživim izvještajima koji su javno objavljeni na mrežnim stranicama Knjižnice, te uz pomoć knjižničarki u dostupnosti internih statističkih evidencija, značajno je upotpunjeno desetogodišnje vremensko razdoblje od 2011. do 2020. godine, čime i sam rad dobiva na potpunom pregledu u trendu kretanja promatranih vrijednosti. Temeljem provedenog istraživanja, nastojalo se doći do spoznaje o postojanju posljedično-uzročne veze

koja bi išla u prilog i postavljenoj hipotezi, odnosno da interes korisnika za Zavičajnom zbirkom Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli, posljedično jest popraćeno aktivnostima same Knjižnice u relativno proporcionalnom opsegu priljeva za takvom vrstom knjižnične građe kroz promatrano razdoblje.

Na temelju ostvarenih rezultata putem provedene analize, evidentno jest da većina pokazatelja predstavlja određeni trend međuovisnosti, odnosno vezu između korištene Zavičajne građe te njenom priljevu u knjižnicu. Slijedom navedenog, ne možemo odbaciti pretpostavku koja je bila postavljena pri samom početku pisanja predmetnog rada prema kojoj interes korisnika za Zavičajnom zbirkom Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli, posljedično je popraćena aktivnostima knjižnice pri nabavi takve vrste knjižnične građe. Značajna poveznica koje ide u prilog takvoj tezi jest i neiscrpni rad usmjeren na različite aktivnosti koje se odnose na očuvanje građe, koja se vrlo često poradi učestalog korištenja te izlaganja, u određenom segmentu i oštećuje.

Iako je 2020. godina ponajviše zbog nastupa svjetske pandemije izazvane pandemijom virusa *SARS-CoV-2* uzrokovala značajne promjene u svakodnevnom životu stanovništva, nažalost u tome nije izostao ni rad knjižnice što je evidentno kroz prikazane tablične vrijednosti za 2020. godinu. Mnogobrojni napatci Nacionalnog stožera civilne zaštite odigrali su značajnu ulogu u mogućnostima korištenja knjižnične građe što se preslikalo kako u korištenosti, tako i u novim metodama, odnosno postupcima dezinfekcije.

6. Zaključak

Rad predstavlja svojevrsnu retrospektivu, odnosno povratak u prošlost koja je kao takva značajno utjecala na obilježavanje razvoja te pozicioniranje same Knjižnice kao nezaobilazne institucije u očuvanju povijesne i kulturne vrijednosti istarskog zavičaja.

Provedenom analizom došlo se do nedvojbenog zaključka da interes za Zavičajnom zbirkom *Histrica* od samih korisnika iz godine u godinu raste. Postoje različiti razlozi koji mogu ići u prilog takvom povećanju interesa među kojima svakako predstavlja i multikulturalnost i multinacionalnost grada. Grad Pula se počeo naveliko razvijati u pravi studentski grad. Sam razvoj s aspekta studentskog grada koji uz veću koncentraciju studenta doprinosi i većem obujmu oko potrebe korištenja Sveučilišne knjižnice u procesu studiranja.

U posljednjih 25 godina, organizacijom tradicionalnih manifestacija poput Sajma knjige *Sa(n)jam knjige u Istri – Pulski festival knjiga i autora*, odnosno Festivala dječje knjige i autora Monte Librić, vodeći se zakonitostima struke i željom za kreativnim pomacima iznjedrio i posebnu knjižnu manifestaciju koja se usko dotiče dijela literature namijenjenoj djeci, što je u velikoj mjeri i doprinijelo popularizaciji različite knjižne građe, među kojima zasigurno i Zavičajna zbirka Sveučilišne knjižnice.

Nažalost, s obzirom na pretežitu starost same građe koja čini Zavičajnu zbirku, u njezinom očuvanju, potrebna su značajna sredstva, s obzirom da je proces njihovog očuvanja, odnosno zaštite, izuzetno složen i skup postupak koji zahtjeva značajna financijska sredstva.

Sveučilišna knjižnica, osim neadekvatnih prostora svojega djelovanja, vrlo često se oslanja i na pomoć donatora, koji također uviđaju značaj u očuvanju kulturne baštine i samog entiteta svojih građana, kako za postojeće tako i za buduće generacije.

Sveučilišna knjižnica u Puli koja danas djeluje u sastavu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli od njegovog osnivanja 2006. godine, također je značajno doprinijela lakšem radu Sveučilišne knjižnice koja je u tom smislu na raspolaganju imala ozbiljnog saveznika u logističkom smislu te svakako u njezinoj većoj afirmaciji izvan prostora županije i države.

7. Literatura

Badurina, B., Dragija, Ivanović M., Golub, K., Pehar, F. (2002). Digitalizacija i nove knjižnične usluge: radionica. Dostupno na: <http://koraljka.net/publ/2002SLAG.ppt>, pristupljeno 1.3.2021.

Bišćan, F. (2011). Obogaćivanje zavičajne zbirke kroz nakladništvo. Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama. zbornik radova., 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu str. 268-269.

Dobrić, B. (2008). Digitalizacija i predstavljanje starih istarskih novina na mreži: Pilot-projekt "Istarske novine online" Sveučilišne knjižnice u Puli, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 51 No. 1/4, str. 53-63. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/85652>., pristupljeno 2.3.2021.

Frančić, D. (2016). Matične službe Sveučilišne knjižnice u Puli, Knjižničarstvo, Broj. 1., str. 55 – 63.

Faletar Tanacković, S. (2005). Digitalizacija knjižnične građe u Hrvatskoj: Strategija i projekti., Glasnik društava knjižničara Slavonije i Baranje. God.IX-X. broj 1-2 str. 75-81. Dostupno na: http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2012/06/151_Faletar-Tanackovic_2005-2006_1-2.pdf., pristupljeno 1.3.2021.

Golubović, V. (2020). Obvezni primjerak Republike Hrvatske: zakonodavni okvir. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 63 (1-2), 161-184. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/252868>

Grmuša, T. (2016). Medijska istraživanja : znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije, Vol. 22 No. 2, 2016., str. 30-36. Dostupno na: [file:///C:/Users/D/Downloads/02_grmusa%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/D/Downloads/02_grmusa%20(1).pdf)., pristupljeno 1.3.2021.

Harrod, L. M. (1971). Librarian's glossary of terms used in librarianship and the book crafts. 3rd ed. London: Deutsch, str. 398.

Hraste, M. (2014). Usporedba usluga digitalizacije građe na zahtjev u nacionalnim knjižnicama., Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 57 No. 4, str. 79-108. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142311>., pristupljeno 1.3.2021.

Načinović, D. (1980). U suradnji sa šesnaest stručnih biblioteka u Istri - banka podataka i informacija, Glas Istre, 26.1. str. 9.

Obvezni primjerak. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17,356(2020).

Petrić, T. (2009). Automatizirano poslovanje s razmjenom/raspačavanjem serijskih publikacija: Na primjeru CROLIST-a., Informatologia 42, 1., str. 22.

Barbić-Domazet, T., Dobrić, B., Čatić, A., Frančić, D., Grujić, T., Kraljević, I., Krznarić, E., Šutalo, R., Šorc, L., Toić, V. (2019). Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: 70 godina u službi znanosti, obrazovanja i očuvanja kulturne baštine (1949. - 2019.), Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica. Dostupno na: [https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020\(1\).pdf](https://skpu.unipu.hr/uploads/files/skpu%20brosura%20low-2-2020(1).pdf)., pristupljeno 1.3.2021.

Tošić Grlač, S. (2010). Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice., Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, 2010. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/55005>., pristupljeno 1.3.2021.

Tošić Grlač, S., Hebrang Grgić, I. (2009). Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama., zbornik radova., 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj; Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, str. 53.

Vuković Mottl, S. (1996). Zavičajna zbirka: Upute za poslovanje narodnih knjižnica., Knjižnice grada Zagreba, Zagreb.

Internetski izvori

Hrvatsko knjižničarsko društvo: Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju zavičajnu građu., Komisija za zavičajne zbirke Hrvatskog knjižničarskog društva, 2009. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf>., pristupljeno 26.2.2021.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_06_66_1318.html

Kultur Istra, portal za kulturu., www.kulturistra.hr., pristupljeno 3.3.2021.

Standardi za narodne knjižice u republici Hrvatskoj (NN 58/1999.) Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html., pristupljeno 26.2.2021.

Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: <https://skpu.unipu.hr/>., pristupljeno 23.2.2021.

Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: Izvješće o radu Sveučilišne knjižnice u Puli za 2011. godinu. Dostupno na: https://skpu.unipu.hr/o_nama/izvjesca, pristupljeno 3.3.2021.

Zakon o arhivskom gradivu i arhivama (NN 105/1997): dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1617.html., pristupljeno 5.6.2021.

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19, 98/19) Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html., pristupljeno 5.6.2021.

Popis slika

Slika 1. Zgrada njemačke Državne gimnazije u kojoj je od osnutka do 1968. g. bila smještena Naučna biblioteka u Puli.	4
Slika 2. Zgrada Naučne biblioteke u Puli nakon njezinog preseljenja 1968. godine.	5
Slika 3. Inkunabula Kopranina Pietra Paola Vergeria De ingenuis moribus	19
Slika 4. Vlačić Ilirik, M., Clavis Scripturae Sacrae	20
Slika 5. Dio bogatog programa u vrijeme trajanja pulskog Sajma knjiga.....	25
Slika 6. Izložba replika najzanimljivijih knjiga Sveučilišne knjižnice u Puli	26
Slika 7. Postupci restauracije knjižnične građe Sveučilišne knjižnice u Puli.	32
Slika 8. Prikaz digitalizirane građe unutar INO sustava Sveučilišne knjižnice u Puli	35
Slika 9. Prikaz mrežne tražilice projekta Istarske novine online (INO) Sveučilišne knjižnice u Puli	36

Popis tablica

Tablica 1. Priljev knjižnične građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. g	27
Tablica 2. Priljev knjižnične građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. godine obračunat prema indeksima.....	28
Tablica 3. Korištenost strukture Histrica građe Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine	30
Tablica 4. Korištenost građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2020. godine obračunat prema indeksima.....	31
Tablica 5. Glavne aktivnosti usmjerene u zaštiti Zavičajne zbirke Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli od 2011. do 2016. godine	32
Tablica 6. Predviđene skupine korisnika i pogodnosti korištenja digitaliziranih starih novina	34

Popis Grafikona

Grafikon 1. Postotni prikaz zastupljenosti knjižničnog fonda Mornaričke knjižnice po jezicima.	9
Grafikon 2. Struktura upisanih članova Sveučilišne knjižnice u Puli	11

Grafikon 3. Postotna struktura u priljevu građe Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli u vremenskom razdoblju od 2011. do 2020. godine. 29

Zavičajna zbirka Histrica Sveučilišne knjižnice u Puli

Sažetak

U svakoj bi zajednici knjižnice trebale biti bolje pozicionirane na ljestvici društvenih vrijednosti. Osim što pridonose obrazovnoj, informacijskoj i kulturnoj funkciji, iste služe i za razonodu. Predmetnim radom obuhvaćen je početak rada Sveučilišne knjižnice u Puli, na koju je u velikoj mjeri utjecao i povijesni razvoj grada, također isprepleten između različitih nacionalnih struktura stanovništva koja je činila sastavni dio zajednice.

Takav vid multikulturalnosti, odrazio se i u kulturološkom aspektu Knjižnice, odnosno upotpunjavanjem njezine raznolike građe koja je dobrim dijelom ostala sačuvanom do danas. Knjižnica je od početka svoga rada, prvenstveno zbog manjka adekvatnog prostora te zbog priljeva sve većeg kontingenta knjižnične građe u nekoliko je navrata mijenjala svoj lokalitet. U konačnici pozicionirala se iznad glavne gradske šetnice u neposrednoj blizini jedne od mnogih pulskih utvrda, poznatijom pod nazivom Kaštel.

Uz izrazito bogati knjižnični fond koji je s vremenom postajao popraćen i razvojem digitalizacije u pohrani i dostupnosti građe korisnicima putem pilot projekta Istarske novine online, ponos same knjižnice čini i Zavičajna zbirka Histrica, koja za građane Pule, odnosno Istarske županije predstavlja veliki značaj. Velika prekretnica u radu Knjižnice predstavljala je pripajanje knjižnice Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli 2006. godine što je posljedično doprinijelo i većim interesom za njezinom građom pa tako i Zavičajnom zbirkom Histrica.

Ključne riječi: Sveučilišna knjižnica, Zavičajna zbirka Histrica, digitalizacija knjižnične građe.

Histica Local collection by the Library of University of Pula

Summary

In every community, libraries should be better positioned on the scale of social values. In addition to taking on an educational, informational and cultural function, they also serve as entertainment. This work covers the beginning of the University Library in Pula, which was greatly influenced by the historical development of the city, also intertwined between the different national structure of the population that formed an integral part of the community. This type of multiculturalism was also reflected in the cultural aspect of the Library, by completing its diverse material, which has largely been preserved to this day. Since the beginning of its activities, primarily due to the lack of adequate space due to the influx of a growing contingent of library materials, the library has changed its location several times to eventually position itself above the main city promenade near one of Pula's many fortifications, better known as Kastel. In addition to the extremely rich library fund, which over time has become accompanied by the development of digitalization in storage and accessibility of materials to users through the pilot project Istrian Newspapers Online, the pride of the library is the Histica Regional collection Histica, which has great importance and pride for the citizens of Pula and Istrian County. A major turning point in the work of the Library was the annexation of the library to the Juraj Dobrila University in Pula in 2006., which consequently contributed to greater interest in its material, including the Histica Local Collection.

Key words: University Library, Local collection Histica, Digitization of Library Resources